Yazı işleri :
E. U. Rs.
Harb Tarihi Dairesi

Harb Tarihi Vesikaları DERGİSİ

Üç ayda bir çıkarılır
(Mart , Haziran , Eylûl , Aralık)
Ayları

Basım işleri :
E. U. Basımevi
ANKARA

Yıl : 3 | ~~Aralık~~ Mart - 1954 | Sayı : 7

Tarih yazmak, yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa; değişmiyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

ATATÜRK

İstiklâl harbinde Türk Kahramanları
(Bir Süvari bölüğü)

İÇİNDEKİLER :

1 — Vecizeler
2 — Tarihî vesikalar ve açıklamalar

169 sayılı Ordu Dergisine ektir

E. U. Basımevi
ANKARA
1954

Vecizeler

Tarih ne güzel aynadır. İnsanlar bahusus ahlâkta mütekâmil olmıyan kavimler, en büyük mukaddesat karşısında bile hasis hissiyata tâbi olmaktan men'inefs edemiyor. Tarihin sînesine geçen büyük hâdisatta, bu hâdiseler içinde âmil ve fâil olanların etvar ve harekât ve muamelâtı onların ahlâk seciyyelerini ne bâriz gösterir.

K. ATATÜRK

Bâzı kanaatler vardır ki, anların hesap ve mantıkla izahı pek güçdür. Bahusus muharebenin kanlı ve ateşli safhasındaki duyguların tevlidettiği kanaatler... Bittabi her kanaat ve karar içinde bulunulan ahval ve şeraiti tetkik ve bu tetkikat netayicini teferrüs ve takdir sayesinde tevellüdeder.

K. ATATÜRK

Fikirler, mânasız, mantıksız safsatalarla mâli olursa, o fikirler marîzdir. Kezalik hayat-ı içtimaiye akıl ve mantıktan âri, bîfayide ve muzır birtakım akîdeler ve ananelerle meşbu olursa meflûç olur.

K. ATATÜRK

TARİHÎ VESİKALAR

136 No. lı vesikanın açıklaması

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin (Atatürk) Sıvas Kongresine Konya ve Aydın murahhaslarının gönderilmesine dair Konya'da 2 nci Ordu Müfettiş Vekili Selâhattin Beye 17/18.Temmuz.1919 tarih ve 95 sayı ile verdikleri şifre emrinin açılmış şeklini göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutku; sayfa: 44 - 45).

Vesika No. 136

Yıldırım Kıtaatı Müfettişliği
şifre halli

Geldiği mahal	:	Ankara
Tarihi keşidesi	:	17/18.Temmuz.335
Telgrafhane No.	:	2685
Tarihi vusulü	:	20/Temmuz/335
Müfettişlik mevrut No.	:	301
Halledenin imzası	:	Hasan Basri

Adet
95

Suret

İşbu telgrafın Konya'da Salâhattin Beye tebliğ buyrulmasını rica ederim Paşam.

1 — Sıvas Kongresi 25/7/35'de in'ikadedeceğine nazaran 24/6/35 tarih ve üç maddeli Cemal Paşa Hazretlerine murahhas intihabı hakkındaki A V A A D H taraf-ı âlilerinden deruhde ve temin buyrulmuş olduğu malûmdur. Neticenin serian inbasını rica ederim.

2 — Aydın'da Elliyedinci Fırka Kumandanlarının dahî bilcümle mukarrerattan haberdar edilerek te'min-i muavenetî lâzımdır. Sedat Bey S $\frac{\text{Oraya}}{\text{AVRBT}}$ vâsıl olmuşlarsa kendilerine selâm ve ihtiramımı iblâğ ve 7/7/35 tarih ve 4142 numaralı ve mukarreratımız dairesinde tevhidifikr-ü kanaat edilmiş olduğunun iş'arına intizar ederim. Kardeşim. Mustafa Kemal Adet 877

Üçüncü Ordu Erkânıharbiye Reisi
Kâzım

İkinci Ordu Müfettişliğine

Üçüncü Ordu Müfettişliği Erkânıharbiyesinden alınan şifreyi tebliğ ediyorum Vusûlünün bildirilmesini rica ederim 17/18

2 nci Ko. K.
Ali Fuat

H | 20 S

کاتبکی محل	تاریخ کتابه‌سی	نامه‌نک نومرسی		تاریخ وصولی	مفتشلکه مورود نومرسی	محل ایدنلک امغاسی
انقره	٢٢٥ / ١٨	٢٦٨٥	بیلدیرم قطعاتی مفتشلکی شفره‌خانه‌سی	٢٢٥ / ٢٠	١ / ٢	

بیلدیرم قطعاتی شفره‌خانه‌سی

١ - شوبه‌نک فوقنده‌کی صدر اعظمیه بالا تبلیغ بیورلمسی رجا ایدرم باشام

١ - سوایق قرارنامه‌سی ٢٥/٧/٢٥ ده انعقاد ایده‌جکنه نظراً ٢٥/٦/٢٤ تاریخ و اوچ ماده‌لی جمال پاشا حضرتلرینه مخصوص اختیاری عقدنه‌سی اوچ ایلک فروعاتنه دائر ده و تأمینه بیورلمسه اولدیغی معلومدر. بنجه‌نک سریعاً اساسی رجا ایدرم

٢ - ایشبو اللی بنجی فرقه قومانده‌لرینک دخی بالجمله مقرراتنه خیدا ایدلرک تأمینه موافق لازمه‌سنه اوریلمسی و اورتاده وجود اولمامسه تقدیرنده سلام و احترامی ابلاغ و ٢٥/٧/٧ تاریخ و ٤٤٤٣ نومرولو مقررات قرارداده‌سنده توحید فکر و فعالیت ایدلمسه اولدیغنی تعدیله انقره - ایدرم قرارداشم مصطفی کمال ٨٧٧

اصلینه اوغی اردو قماندانلغی قلم

اوغی اردو مفتشلکنه

اوغی اردو مفتشلکه ارقاده جریده‌سنده الناده نظره‌یی تبلیغ ایدیورم وصولنک بیلدیرلمسنی رجا ایدرم ١٧/١٨

فرقه‌جه
علی فؤاد

137 No. lı vesikanın açıklaması

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin (Atatürk) 136 No. lı vesikadaki şifrelerine 2 nci Ordu Müfettiş Vekili Selâhattin Bey tarafından verilen cevabın aslına aittir (Atatürk'ün Büyük Nutku; sayfa: 28 - 29).

Vesika No. 137

Ankara'da Yirminci Kolordu Kumandanlığına

Şifre 22/7/35

C 17/7/35 tarih ve 95 numaralı şifreye
18

~~Bu havaliden~~

~~Âtideki telgrafın Üçüncü Ordu Müfettişliği Erkânıharbiye Riyasetine~~

Âtideki telgrafın Erzurum'da Üçüncü Ordu Müfettiş Vekili ve Kolordu Kumandanı Mirliva Kâzım Paşaya ve Üçüncü Müfettişlik Erkânıharbiye Riyasetine yazılması mercudur.

Suret

Bu havaliden ancak birkaç murahhas ihzar edilebilmiş ise de Kongrenin tarih-i in'ikadı malûm olmadığından umur-u zatîyelerini tesvîye için mukaddema infikâk etmiş olduklarından elyövm mevcut değildirler. Maahaza burada bulunsalar da bile ~~yeniden ihzarı müşkül ve~~ Kongrenin tarihi in'ikadına göre vaktiyle iştirak etmeleri gayrimümkün görülmektedir ~~Efendim~~ Bu adem-i iştiraki Konya'nın talihsizliğine atfetmek mecburiyeti vardır. Temenniî muvaffakıyat ederim Efendim.

Salâhattin Şemsi

22 temmuz
Hasan Basri

Numara
222

ایکنجی اردوی همایون قوماندانلغی

شعبه		خلاصهٔ مالی	تسوید تاریخی	
شعبه‌نك اوراق نومروسی			تبییض تاریخی	
مسود			مبیض	

تبلیغ

آقسرای ایکنجی قولاردوی قومانداننه

۲۵/۷/۲۷

ج ۱۷/۱۸ ۲۵/۷ تاریخ و ۹۵ نومرولو تبلیغه:

~~بر حالده~~ ~~تبلیغ نظرانده اوچنجی اردو مفتشلك الحاق بیورلمش~~

تبلیغ نظرانده ارخوه اوچنجی اردو مفتشلك و کبی و قولاردن قومانداننی برلوا کاظم پاشایه و اوچنجی مفتشلك الحاق بیورلمش بایلمش موجود.

صورت

بو حالده انجه بر قاچ مرخص اعضا ایله بهمسه ایسه ده قوماندانلر تاریخ انعقادی مسلم اولمدیغنه امور رتبه‌لری تسویه ایچون مقدما انعقاد ایتمه‌لری لزوم موجود وجهه‌ر ~~اعضا ایله تکلیف~~ و قوماندانلر تاریخ انعقادیه کوره دقیقه اشتراك ایتدیرلمه کوره ملکی

[illegible]

[illegible] اردو [illegible] اولمدیغنه [illegible] اردو [illegible] موجود [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

قازیان مطبعه‌سی

138 No. lı vesikanın açıklaması

Burdur Mutasarrıflığının Doğuda münasip bir mahalde toplanacak millî bir kongreye Burdur'dan üç murahhasın istendiğine dair Konya vilâyetine verdiği malûmat üzerine, Konya Valisi Cemal Beyin 2 nci Ordu Müfettişliğine yazdığı tezkire suretini göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sayfa: 44 - 45).

Vesika No. 138

Konya Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Adet
469

Mahrem

İkinci Ordu Müfettişliği Canib-i Valâsına

Saadetlû Efendim Hazretleri

Şarkda münasip bir mahalde in'ikadederek mukadderat-ı milleti tâyin ve tesbit edecek olan millî kongre tesis olunması için Burdur Mutasarrıflığı ahaliden memleketin itibar ve itimadını kazanmış üç murahhasın bil'intihap hemen Ankara'ya i'zamları ve isimlerinin inbası hakkında Kolordu Kumandanlığından emir verilmekte olduğundan her livadan intihap edilecek işbu murahhaslar Ankara'da Kolordu Kumandanı Paşa Hazretlerinemüracaat edecekleri ve emîn vasıta ile kongre in'ikadedecek mahalle gönderilecekleri ve mumaileyhimin bir ticaret maksadiyle gittiklerine dair vesika almaları ve bu hususda âzami muavenet gösterilmesi Karahisar Fırka Kumandanlığından mübellâg Burdur Mevki Kumandanı Binbaşı Cevdet Bey tarafından Burdur Mutasarrıflığına bir tebligat vukubulmuştur. Ötedenberi İkinci Kolordu Müfettişliğince böyle bir teşkilât yapılmakta olduğu tahkikatla da müeyyet bulunduğundan bu teşkilâtın derece ve salâhiyeti hakkında vilâyete de serian malûmat itasına müsaade buyrulmasını temenni eylerim. Olbabda irade Efendim Hazretlerindir.

19/Temmuz/335

Numara
508

Vali
Cemal

C 22

Böyle birşeyden Müfettişliğin malûmatı yoktur. ve Ankara'da böyle bir kongre teşekkül ederse Müfettişlik mesuliyeti kabul eder. Binaenaleyh Ankara'da kongre akdine teşebbüs yalandır. Bu havadis ya Burdur Mutasarrıflığının muhayyelesinde vücut bulmuştur. Yahut da Cevdet Beyin. Maahaza ~~Cevdet Bey kim ise kendisinden keyfiyeti sual ettiğimizi vilâyete cevaben yazarsa~~ Cevdet Beydan soru.
Mamafih keyfiyet ehemmiyetle tahkik edilmektedir; netice ayrıca bildirilecektir Efendim, olbabda..

Numara yazıldı / 22 minh
483

Vesika No : 138

٤٦٩

٥

ایکنجی اردو مفتشلگی جانبه دائر

[illegible]

[illegible] حقنده

[illegible] اردو [illegible] تأسیس و احداث کیمی بورجور
[illegible] اردو [illegible] انتخاب [illegible] اردو [illegible]
[illegible] اردو [illegible] وارد [illegible] اردو [illegible]
[illegible] اردو [illegible] بیانات [illegible]
[illegible] بورجور [illegible] بلیغات [illegible]
[illegible] ایکنجی [illegible] تشکیلی
[illegible] [illegible]

[illegible]

٥٠٢

[illegible] رشیده مفتشلگی
[illegible] . [illegible]
[illegible] رفوتنده [illegible]
مفتشه [illegible] . [illegible]
[illegible] . [illegible]
[illegible] . [illegible]
[illegible] . [illegible]
[illegible] . [illegible]
[illegible] . [illegible]
[illegible] . [illegible]

[illegible]

139 No. lı vesikanın açıklaması

Konya vilâyetinin 2 nci Ordu Müfettişliği mıntakasında tertip edilmekte olan ihtilâlkârane ahvale dair Sadarete verdiği rapor üzerine, Sadrazam Damad Ferid Paşanın vilâyetlere yaptığı tamimi ve bu Sadaret tamimi üzerine; Konya vilâyetinin Burdur Mutasarrıflığına verdiği emri, Burdur Mutasarrıfının da 12 nci Fırka Ahzıasker Kalemi Riyasetine yaptığı tebligatı göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sahife: 44).

Vesika No. 139

Suret

Mukadderat-ı milleti tâyin ve tesbit etmek üzere Şarkda münasip bir mahalde millî bir kongre içtima edeceğinden bahsile üç murahhasın bil'intihap Ankara'ya i'zamı hakkında Karahisar Fırkası Kumandanlığınca neşr-ü tamim ve bir sureti Burdur Mutasarrıflığından tebliğ kılınan telgrafnamenin gönderildiğine ve mezkûr kongreye gidecek olanların harcirahına dair 19/Temmuz/35 tarihli iki kıta telgrafnameniz mütalâa edildi. Paris Konferansında bulunulması hasebiyle altı hafta devameden müddet-i gaybubetimde Anadolunun iktisabetmiş olduğu tezebzüp ve ğtişaş bâdii teessüf-ü azîmdir. Cümlemizin itaatle mükellef olduğumuz Kanunu Esasi hükmünce İstanbul şehri Payitahtı Saltanatı Seniyye olduğundan Hey'eti Teşriiyyenin Zatiakdesi Hümayunları marifetiyle küşadedilmesi musarrah ve mertebei vücupdadır. Bu veçhile kanunu mezkûr hükm-ü münîfince ve Şehriyarı Adlîtebar Efendimiz Hazretlerinin arzu ve İradei Şahaneleriyle menafii âliyei vataniyeye tamamiyle muhalif olan hareketi vakıanın men'i icabıhal-ü maslahat olmağla anagöre Vilâyeti aliyyelerine mülhak bilcümle mutasarrıf ve kaymakamlara tebligat-ı ekîde ve şedide icrası hassaten tavsiye olunur. Murahhaslara harcirah itası icabedip etmiyeceğine gelince; esasen hilâf-ı meşruiyet ve meşrutiyet olan böyle bir hareketi kanunşikenanenin teshili değil men'i bilcümle hükûmeti mülkiye ve askeriyenin vazifesi iktizasından olmağla vesayayi muharrere hükmüne tevfik-ı hareket edilmesi hassaten ve katiyyen ihtar olunur.

Zeyilnamei Vilâyetpenahî suretidir

İkinci Ordu Müfettişliği menatıkınca tertip edilmekte olan ihtilâlkârane ahvale dair Makam-ı Samii Sadaretpenahiye sebkeden iş'ara cevaben almış olduğum telgrafname aynen bâlâya alındı. Münderecatına tevfik-ı hareket olunarak muhill-i emn-ü ~~saadet~~ asayiş ve ahval vukuna meydan verilmemesini suret-i katiyyede ihtar ederim.

2345
1078

12 nci Fırka Ahziasker Kalemi Riyaseti Aliyyesine

Vilâyet-i Celilenin 21/Temmuz/335 tarihli zeyilnamesiyle [gayet mühim ve müstacel] işaretli olduğu halde tebliğ buyrulan Makamı Samii Sadaretpenahînin telgrafnamesiyle salifüzzikr zeyilname suretleri bâlâya çıkarılmağla mucibince muamele ifasına ihtimam olunması ehemmiyetle tebliğ olunur Efendim Hazretleri 22 Temmuz 35

Burdur Mutasarrıfı
Vasfi

Aslına mutabıktır
resmî mühür

Onikinci Fırka Burdur
Ahziasker Kalemi Riyaseti
Adet
1152

Burdur
22/7/35
Miralay İsmail Bey tarafından

İkinci Ordu Müfettişliği Canib-i Âlisine

Mutekaddim 22/Temmuz/35 ve 1152 telgrafnameye zeyildir.

1 — Burdur Mutasarrıflığından alınan tahrirat suret-i musaddakası leffen takdim kılındığı mâruzdur.

12 nci Fırka Ahziasker Reisi
(İmza)

Evraka
662

O | H S

Kâzım Paşanın cevabı ile birlikte

Vesika No : 139

جمهوریت

مقدماتی تنبیه و تثبیت ایتمک اوزره مرخصده مناسب بولنمه‌سی برخونده اجتماع ایده‌جکلری بحثلر اوچ مرحله‌یه انقره یه اعزامی حقنده قره حصار فرقه‌سی قوماندانلغنه تشریفم و برصورتی بورده‌ور مبعوثلری بیننده قلنمه‌سی تلغراف ایله مذکور قوماندانلغه یازیلدی. یارین تونغوزنده بولنمه‌سی جهتله الی حقنده دوام ایدیله‌مدیغی تقدیرده آناطولینک اکثر بعیده اولدیغی نظرلرده واقع اولان بادی تأسف عظیمدر. جمله‌سنک اجتماعلری مختلف اولدیغی فاندوه‌لرک استانبول شهری یاخود تحت سلطنت بیننده اولدیغی حالده نشریه‌نک ذات اقدس همایونلری معرفتلرینه کشاد ایدلمسی مناسب و مرتبه وجوبده‌در. بو وجهله فاندوه مذکور حکم منفعت و مشهور عدلی نیابت اقدس همایونک آرزو و اراده شاهانه‌لریله منافی غایه وطنیه تعاملی مخالف اولدیغی حرکت واقعه‌نک منافی حال و مصلحت اولمغله اکا کوره ولایت علیه‌لریله ملحقه بالجمله منحرف و خائن معامله نبلیغات ایلیه‌رک شدیده اجرای خاصه توجیه اولنور. مرخصده خرجراه افندی ایچه بایدوب ایچه‌جکلری اساسات خلاف مشروعیت و مشروطیت اولدیغی بر حرکت فاندوه‌نک نه‌لری دخی بالجمله حکومت ملکیه و عسکریه‌نک وظیفه‌سی اقتضاسنده اولمغله وجهایله محرره حکمه توجیه حرکت ایدلمسی خاصه و قطعاً اخطار اولنور.

ذینیامه ولایتنامه صورتیدر.

آنکیچ اردو مفتشلکی مناسبتیله ترتیب ایدیلمکده اولان اختلالک رفعنه احوال دائره مقام سامی جواریه نیاهی بسوه ایدیله اشاره جواباً المسه اولدیغم تلغراف عالی بالا ایله اندی بندجانه توضیح حرکت اولنه رده محل امنه سعادت آسایه و احوال وقوعنه میدانه ویریلمسی صورتیله ده اخذ ایدیلدی

۲۲۴۵
۲۰۷۸

۱۲ اوقاف اخذ عسکر قاضی ریاستنه علیه

ولایت جلیله‌نک ۱۰ تموز ۲۲۵ تاریخلی ذینیامه‌سیله [غایت مناسب و مستحسن] اشارتلی اولدیغی جهاده دائر مستلزم بورلاره مقام سامی جواریه نیاهی‌نک تلغراف خاصه‌سیله سالف الذکر ذینیامه‌نک صورتی بالا حیثیاتله موجبنجه مسلمه ایفا ایتمه اهتمام اولونمش اهمیله تبلیغ اولنور. افهم

بورده‌ور
وصفی

احمد مختار

اون اینجی فرقه‌سی بوردور

اخذ عسکر جلب ریاستی

سنه ۱۱۵۷

بوردو

۲۲ - ۷ - ۵

برآلای اسماعیل بک طرفنه

اینجی اردو مفتشلیغی جانب عالیسنه

متقدم ۲۲ تموز سنه ۱۱۵۷ تاریخلی نامه‌ده زیده‌در.

۱- بوردور منتظر قلنده انانه تحریرات صورتی مقدمی نقاً تقدیم قلندیغی معروضدر

اخذ عسکر رئیسی

اون اینجی

۲۲ ت

٥٤ سی نامه اسنده

140 No. lı vesikanın açıklaması

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin askerlikten istifası üzerine 2 nci Ordu Müfettiş Vekili Selâhattin Beyin Müşarünileyhe yazdığı şifrenin aslını göstermektedir.

Vesika No. 140

Şifre 20/7/35

Ankara'da 20 nci Kolordu Kumandanlığına

Âtideki şifrenin Üçüncü Ordu Müfettişliği Erkânıharbiye~~sine~~ Riyasetine yazılması mercudur.

Cümlemizin perestişkârı olan hürriyet ve istiklâl-i milletin tahlisi uğrunda daha serbest mücadele etmek ~~maksadıyle~~ azim ve kararıyle Paşa Hazretlerinin silk-i celil-i askerîden ~~istifa buyurarak~~ vâkı olan istifa~~yı devletleri~~ ları İkinci Ordu Müfettiğiline mensup erkân, ümera ve zâbi~~ti meyus etmişti, etmedi değil~~ tanını müteessir etmiştir. ~~ancak Evet Paşa Hazretleri Orduyü Hümayun hayatını âmalini vatanın selâmetine hasr hasretmiş olan Zatidevletlerini başlarında görmekle nâlândır. Şuhadar ki~~ Ancak istifası vâkı ~~daha ulvi~~ mekasıdi ~~âliye âliyenin~~ vataniyenin başka bir kisve altında istihsaline mâtuf olduğundan ~~bir taraftan da~~ bu hareket ~~herkesi medyun-u şükran etmiştir~~ umuma gıptaferma olmuştur. Cümleten muhterem ellerinizi ni öperek ~~mücadelâtı milliyede~~ vatanın hayrına mâtuf herbir emellerinde tevfikat-ı İlâhiyeye mazhar olmalarını ~~olmanızı temenni ve bu babda kavlen ve fi'len~~ İkinci Ordu Müfettişliği Kıtaatı namına temenni ile cümlemizin hidemat-ı celilei vataniyeye ~~ve bu babda kavlen ve fi'len müzaherette bulunacağımızı arz ile keşbi fahreylerim Efendim müzahir~~ muvaffakıyetini Cenabıhaktan niyazeylerim Efendim.

Şemsettin Selâhattin

215 numara şifre yazıldı / 20

Hasan Basri

Vesika No : 140

[illegible]

141 No. lı vesikanın açıklaması

Sadrazam Damad Ferid Paşanın 17/Haziran/1919'da Paris Barış Konferansına tevdi ettiği notasına, 25/Haziran/1919'da Klemanso tarafından verilen cevabı göstermektedir.

Vesika No. 141

Gayet mahremdir

20/7/35

Şube 2
3142

Şube 7
M 2776

İkinci Ordu Müfettişliğine

Fransa Reisi Vükelâsı Mesyö Klemanso tarafından Paris'e davetedilen ve bir Fransız zırhlısiyle nakledilen Sadrazam Damad Ferid Paşanın muhtıralarına cevaben yine Klemanso imzasiyle müşarünileyhe verilen mektup sureti zîrdedir:

Müfettişlik **Vürudü / 26.5** **Harbiye Nazırı**
558 **Ferid**
H **26 Kolordulara geldi.**

- Klemanso'nun muhtıramıza cevabı -

Reis Efendi!

Düveli Müttefika ve Mütareke Meclisiâlisi Zatifahîmaneleri tarafından Haziranın onyedisinde kendisine tevdi edilen muhtırayı en büyük dikkat ve itina ile mütalâa etti. Verdiği söze sadık kalan Meclis bu vesika hakkında mütalâatı âtiyeyi dermeyan etmek arzusundadır.

Zatifahîmaneleri Türkiyenin harbe girmesini intacetmiş olan siyasî entrikalarla bunları takibetmiş olan facialar hakkında vermiş olduğu izahatta ozamanki Hükûmet-i Osmaniyenin icra etmiş olduğu cinayatı hiçbir suretle tahfif ve ta'dil etmek istemiyorsunuz. Bu izahatta Hükûmet-i Osmaniyenin İtilâf Devletleriyle hiçbir sebeb-i nizaı bulunmadığı ve Almanyanın mutî bir aleti suretinde hareket ettiği, başlangıcı mazeretsiz ve tarz-ı devamı da merhametsiz bulunan bu harbin şimdiye kadar tarih-i beşerin kaydetmiş olduğu fecayii fersah fersah geçen kıtallerle terdîfedildiği resmen veya zımnen kabul edilir, fakat fenalıkları Türk milletine atfedilemiyecek bir hükûmet tarafından ikaedildiği ve Müslümanların Hristiyanlardan daha az müteessir oldukları, bu cinayata dinî bir taassup atfedilemiyeceği ve Türkiyenin asırlarca anasır-ı muhtelifeye karşı takibetmiş olduğu tarzı-hareketin an'anesiyle kabiliteli olmadığı ve Osmanlı İmparatorluğunun idamesi muvazenet-i diniyei âlem için elzem bulunduğu ve siyasetle adaletin Hükûmet-i Os-

maniyeyi harbden evvelki haline ircaını âmir bulunduğu iddia ve tezkâr ediliyor. Meclis ne bu neticeyi ve ne de neticenin müstenidünileyhi bulunduğu delâili kabul edemez. Meclis, hükûmet-i hâzırai Osmaniyenin, birtakım sevaik-ı ahlâkıye ile buna mecbur olmasa bile — ki bu şüphesizdir — icabat-ı maslahat neticesi olarak seleflerince takibedilmiş olan siyaseti tamamen takbih ettiğinden bir dakika bile şüphe edemez. Hükûmet-i Osmaniyenin erkânı, ferdenferdâ memleketleri için bukadar meş'um neticeler veren bu hareketleri takbih etmekte tamamen haklıdırlar. Fakat umumiyet itibariyle bir millet siyaset-i hariciyesini tedvir ve arzularını idare eden rüesa âlem nazarında muhakeme edilmek lâzımdır. Türkiye bu düsturun haklı neticelerinden kendisini âzade addedemez. Şu sade sebeple ki tarih-i hayatının en vahîm bir dakikasında mukadderatı merhamet ve meslekten mahrum olan ve muvaffakıyetinden hüsnüistifade etmesini temin edemiyecek olan birtakım eşhasın ne düşmüştür.

Mamafih bütün kıtaatı Osmaniyenin Devleti Osmaniyeye lüzumu iadesini talep ve iddia etmekle muhtırayı münhasıran kendi Nazırlarının hatîatı için Türkiyeye cebren kefaret verdirmek caiz ve muhik olmıyacağı zemininde muhakemei akliyeye istinadetmiyor gibi görünüyor. Balâdaki talep ve iddianın esbab ve sevaikı dörttür. İddianamedeki Türk hâkimiyeti tarihini ve âlem-i İslâmın vaz'iyet-i hâzırasını işhat ediyor. Meclis, bîsût münakaşata girişmemek ve Zatiâlinize refakati dövletinizdeki murahhasları beyhude yere rencide etmemek arzusundadır. Meclis hasâil-i bergüzidesini nazar-ı tahsînile gördüğü Türk milletine karşı efkâr-ı hayirhahane ile mütehassis bulunuyor. Neçare ki, bu hasâil meyanında anâsır-ı saireyi idare etmek kabiliyetini göremiyor. Bu hususdaki tecarip, pek uzun bir müddet zarfında okadar sık tekerrür etmiştir ki bunların neticesi hakkında en ufak bir şüpheye düşmek bile caiz değildir. Tarih mütaaddit Türk muvaffakıyetleri velâkin aynı zamanda pekçok Türk nekbetleri kaydediyor. Muvaffakıyetler birtakım akvam-ı ecnebiyenin Türk hâkimiyeti altına alınmasından ve felâketler ise akvam-ı mezkûrenin o hâkimiyetten tahlis-i giribân etmesinden ibarettir. Hattâ muhtıranızda bile daha dün hâkimiyet-i Osmaniye altında bulunan birtakım kıtaatın cism-i dövletten fekki ile memalik-i Osmaniyenin küçüldüğüne işaret ediliyor. Mamafih bütün bu tebeddüller sırasında ne Avrupada ne Asyada, ne de Afrikada hiçbir zaman vâkı olmamıştır ki Türk hâkimiyetinin herhangi bir memleket üzerinde te'sisi halinde o memleketin refahiyyet-i maddiyesi ve seviyyei medeniyyesi tenezzül etmiş olmasın keza üzerinde hiçbir misal yoktur ki herhangi bir memleket üzerindeki Türk hâkimiyetinin zevali ve inkırazı üzerine o memleketler refahiyyet-i maddiyye ve seviyyei medeniyyesinin tezayüt ve tealî etmediğini isbat etsin.

Avrupa Hristiyanları arasında olsun, Suriye, Arabistan ve Afrika Müslümanları meyanında olsun Türk nereye galip sıfatiyle girmiş ise oraya ancak harabîyi getirmiştir. Türk harb esnasında kazandığını sulh zamanında feyizlendirmek kabiliyetini aslaa ve kat'a göstermemiştir. Bu, zâten anın isti'dadat ve kabiliyatının zemin-i tatbikı değildir. Ahval-i mesrudenin neticei mantıkıyyesi şöyle olsa gerek: Türkiye, hiçbir sebeb-i ma'zeret olmaksızın ve hiçbir tarafdan tahrik edilmeksizin İtilâf Devletlerine taammüden ve kasden hücum ettiğinden ve nihayet mağlûp olduğundan gayrimütecanis Türk İmparatorluğunu teşkil ve terkip eden akvam-ı muhtelifenin mukadderatını tâyin ve takdir eylemek vazifesini kendine karşı galip gelen devletlere tahmil eylemiştir. Başlıca hükûmat-ı Müttefika ve müşterekenin murahhaslarından müteşekkil Meclis, bu vazifeyi bizzat Türkiyedeki akvamın âmal ve menafii daimesi ile tevafukettiği nispet ve derecede ifaya hahişkerdir. Lâkin Meclis kemal-i esefle şunu görüyor ki, Türk muhtırası bu hususda ve büsbütün başka mahiyette olan birtakım dinî rekabetlere istinadeden

mütalâatı ileri sürüyor. Bu mütalâata havaleisem'i itibar edilen, Osmanlı İmparatorluğunun tamamiyet-i mülkiyesi, bu İmparatorluğun hududu dahilinde yaşıyan Müslüman ve Hristiyanların pek de okadar nef-ü hayri için değil, lâkin Türk boyunduruğunu aslaa tanımış olmıyan veya bu boyunduruğun nasıl bir sıklet ile anı taşıyanlar üzerinde ağır basdığını unutmuş olan adamların hissiyat-ı diniyyesine tebaiyyet için muhafaza etmek iktiza ediyor imiş. Şüphesizdir ki vukuat ile okadar az tedkik ve te'yidolunan bir mütalâaya şimdiye kadar aslaa tesadüf edilmemiştir. Son harbin bütün tarihi mütalâai mezkûrenin hiçbir esasa müstenit olmadığına delildir. Protestan Almanyanın, katolik Avusturyanın, ortodoks Bulgaristanın ve Müslüman Türkiyenin komşularını soymak için bir teşebbüsü ve bir ittifakın ehemmiyet ve şümul-ü dinîsi ne olabilir? Bütün bu işde, Türk hükûmetinin emriyle vukubulan ve Hristiyanlığın imhası, mütefekkir bir taassubun eserini hissettiren yegâne vak'adır. Lâkin Zatidevletleri, tam aynızamanda ve aynı hükûmetin emri ile birçok bîgünah Müslümanların katl-ü itlâf olunduğunu ve bunların adedi ile keyfiyet-i katli ihata eden ahvalin fecaati, dinî bir tarafgirlik gösterildiği hakkındaki şüpheleri tahfif ve hattâ izale için kâfi olduğunu beyan buyurdunuz. Binaenaleyh harb esnasında hükûmetler pekaz asar-ı taassup gösterdiler. İtilâf hükûmetleri ise hiçbir eser-i taassup göstermediler.

Ozamandanberi bu muhakemeyi tâdil ettirecek hiçbir hâdise zuhûr etmedi. Herkesin kanaat-i vicdaniyesi rağbet olundu. Makamat-ı Mukaddese kemal-i itina ile halel ve tecavüzden masûn bulunduruldu. Harbden evvel Müslüman olan akvam el'an bu dine mensup bulunuyorlar. Dine ait olan şeylerden hiçbiri değiştirilmedi. Değişen yegâne şey merasim-i diniyyenin ifasına ait olan şeraittir. Bu şerait ise İtilâf devletlerinin emr-i murakabelerine icra ve teşmil ettikleri heryerde, herhalde iyileşmiştir. Müslüman hükûmete ait arazinin küçülmesi bütün memalikdeki Müslüman dâvasına halel îras edebileceği mütalâasının yanlış olduğunu söylememize müsaade olunsun. Mütefekkir bir dimağa malik olan bütün Müslümanlar için, Dersaadetdeki Taht'a malik olan hükûmetin tarihi, bir menbaı şeref ve sürur olmaz. Hürk pekaz ehli olduğu bir işe erişmeğe yeltendi ve evvelce serdettiğimiz esbapdandolayı, bu işde bittabi' pekaz muvaffakıyet gösterebildi. Türk, daha müsait ahval dahilinde işbaşına getirilsin, kendi zihniyetine daha muvafık bir muhit dahilinde ve daha az müşevveş ve daha az müşkil şerait tahtında kendi faaliyetinin inkişafına, bir fesadı ahlâk ve entrika an'anei seyyiesiyle kat'ıalâka ettikten belki de bunu unutturduktan sonra meydan vermesin.

Belki ozaman Türk, herdaim nefsinde mevcudiyetini bâhir delâil ile isbadettiği şecaat ve itaatten gayri hasaili ibraz suretiyle kendi memleketinin ve dolayısiyle dîninin şan-ü şa'şaasını tezyide muvaffak olacaktır.

Zatıâliniz - meğer ki hatâ etmiş olalım - elbette ümitlerimizi anlıyacaksınız, muhtıranızın calibidikkat bir kısmında memleketinizin vazifesi bundanböyle bütün kuvvetini mütekâsif bir hars-ı iktısadî ve dimagîye hasrıvakf etmekten ibaret olacağını beyan ediyorsunuz. Bundan daha heyecanâmiz ve merakengiz bir tebeddül tasavvur olunamaz. Eğer Zatidevletleri, Türk ırkına mensup insanlar arasında, bu mühim inkılâp ve tekâmüle pîşvâ olabilirseniz, Size ibraza muktedir olduğumuz bütün muavenete elbette tamamiyle kesbiliyakat edeceksiniz. İhtiramat-ı faikamı lûtfen kabul buyurunuz.

Klemanso

Kolordulara, ve Ordu Müfettişliklerine

Vesika No : 141

عاتفگی بدر

۲۰۷۷

ایکنجی اردو مفتشلکه

۷ / ۷۰

فرانسه رئیس وکیلی موسیو قدماتور طرفندن یاپیلان دعوت ایتمه‌سی دیوجه‌اتز رئیسیله تقی ایدیلمه‌سی اعظم داماد فریدپاشانک محله‌لرینه نوابا بیتدیکی قدماتور افتاسیه‌سی عالیه‌ورینه مکتوب صورتی یازیلمشدر :

۲۷۷۶

معنیت ۵۵۸

ورود تاریخ ۵۲۱

حمید ناظری

فهمی

۲۷۲۶

قوماندان اردو مفتشلکه

— قوماندان نخطه‌سنه حواله —

رئیس افندی !

دول متفقه دشمنلری رئیسی ذات فخیمه‌لری طرفندن جزیره‌لرنده اداره بیورلمقده کندیلرینه ترتیب ایدیلمه‌سی مقرر بولنان دعوت واقعه‌سنه مطالعه ایتدکدن دوکی سوره حادثه قادره‌نک بوجهتده حضرتنه مطالعات آتیه‌یی رجا ایتمکه آرزومند در .

ذات فخیمه‌لری ترکیه‌نک حربه کرمسنی اتباع ایتمه‌سی اولان سیاسی انتریقه‌لرله بونلری تعقیب ایتمه‌سی اولان قاعده‌لر حضرتنه ورجه‌سی اولدیغی ایضاحاتدن اوزماننی حکومت عثمانیه‌نک اجرا ایتمه‌سی اولدیغی جنابانی بیهج بر حریت تعقیب و تعدیل ایتمکدن ایسه مرکز . بو ایضاحاتده حکومت عثمانیه‌نک استقلال دولتیه‌سی بیهج بر سبب بولنمدیغی و آلمانیانک طلبغ بر آلتی حیثیتنده حرکت ایتدیکی ، باشده تعقیب معذورلرنی وطن دوامی‌ده حرکتسز بلنمانه بر حرکت تحدی‌یه قدر نهایتی لزوم قدر ایتمه‌سی فی‌نفسه فرح بخش قتالدلرنه تردید ایدلدیکی سمح و یاخمنج قبول ایدیلیر ، فقط خانقدری نزدنده عطفت ایدیرمه‌یان حکومت طرفندن اتباع ایدلدیکی و مسلمانلرک توسیاتنه دهشت آز قنائت اولدقدری ، بو جهاتدن دینی و تعصب عطف ایدیرمکی و ترکیه‌نک دهشت لرجه‌ی مختلفه‌یاشی تعقیب ایتمه‌سی اولدیغی طرز حرکتلری غفلت سبب قابل تالیف اولدیغی و عثمانلی ایچون طولیسیله اداره‌ی مراتب دینیه‌ی ایچون لزوم بولدیغی و سیاستدن عدالتدن قوت عثمانیه‌ی عربه اولدیغی حالده اجانبی آلمه بولندیغی ادعا و تذکار ایدیلیور . بلیس تبعه‌ی و ذره‌ی تحت رقابت استقلالی بولندیغی دولتی قبول ایدیرمز . مجلس حکومت حاضره عثمانیه‌نک ، بر طاقم سرائرنه علاقه ایچون کاملجه طلب بیدستک بوشه‌ی کوردی . ایکنجی حالت تحدی اولاریله سلطنت تعقیب ایتمه‌سی اولان سیاستی تماماً تقبیح ایتدیکنه بر دقیقه بیدشه ایدیرمز . حکومت عثمانیه‌نک اجانب ، قردا قردا مکتوبی ایچون بوقدر میشوم تجربه‌لر دوره‌سی حرکتلری تقبیح ایتمکده تماماً حقلیدر . فقط مجموعیت اعتباریله بو کونکی سیاست خارجیه‌سی بندیر و آزولری اداره ایدیلدیکی عالم نظرنده محکمه ایدیلمکدن آزاده در . ترکیه‌نک بو دستورلری حقلی تجربه‌لر کوزیتی آزاده عدایده‌مز . شو ساده بسیوک تاریخ حیاتمزان اولیم بر دقیقه‌سنده حضرتلری مرحمتلو دستکدن محروم اولاره و موقتنده بهره استفاده ایتمکی تاجیه ایده‌یه‌لم اولاره بر طاقم آی حیات آلته دوشمشدر .

مع‌مافیه بونه نفقات عثمانیه‌نک دولت عثمانیه‌نک لزوم اعاده‌سنی طلب و رجا ایتمکله مخطه‌ه متوجه‌اً کندی ناظرلرینک خطیاتی ایچون ترکیه‌یه جیراً کفایت دوره‌یلمکه‌ی جائز و محق و لطیفی بیقنده‌ی کفیله استناد ایتمکه‌ی کوریلیور . مادده‌ی کلیه و ذاتیه اسباب و سرائنی درندر . اوزماننه قدر ترکیه‌نک تورک عالمینی نائل عالم اسلامیانک وضعیت حاضره‌سنی اسرار ایدیور . محیی ایسور مناقشاتی کیرلسه‌ی و مدارات کاملجه‌ی رفاهت دولتلرنده‌ی عقصری نائل عالم اسلامیانک وضعیت حاضره‌سنی اسرار ایدیور . محیی ایسور مناقشاتی کیرلسه‌ی و مدارات کاملجه‌ی رفاهت دولتلرنده‌ی عقصری بیهوده بر بحث ایتمکه آرزومند در . محیی خصائل مرکزه‌ی نظر تسبیه ایتمکه‌ی تورک ملتنه قاری اقتدار خواهانه ایله مخصوص بولنیور . نه چاره که ، بو خصائل مانده غاصر سائره‌یی ایدره ایتمکه قابلیتی کوره‌میور . بو خصوصده‌کی تجارب ، بلا اوزوده بیلدنت طرفنده اقدام صیده‌ی ایتمکه‌یه بو تورک تجربه‌لری نفعده‌ی اولاره‌ی بیلیه جائز کلمز . تاریخ منقطع تورک موقتندری و کلیه‌سی زمانده بلا تورک تدنری قید ایتمکه‌یه بو تورک تجربه‌لری نفعده‌ی اولاره‌ی بیلیه جائز کلمز . تاریخ منقطع تورک موقتندری و کلیه‌سی زمانده بلا تورک تدنری قید ایدیور . موقتندری طاقم اقوام اجنبیه‌نک تورک عالمینی آلته‌ی ایتمکده‌ی و فلاکتدن ایسه اقوام مذکوره‌نک اولاد کلمه‌ی تمکین کوریلمه‌ی ایتمکده‌ی . حتی عثمانیه‌نک تورک دولتلرنده‌ی عاطفیت عثمانیه‌نک کوره‌لندکی ایچون عثمانیه‌نک کوره‌لندکی اساریت ایدیلیور . بو مانده‌ی تورک ذکره‌نک بیلدیکی دولتلرنده‌ی عاطفیت عثمانیه‌نک کوره‌لندکی ایچون عثمانیه‌نک کوره‌لندکی اساریت ایدیلیور . بو مانده‌ی تور

واقعاً فی اوزبه او محتاج قابلیت عالیه و سویه ذهنیه بنا تجاوز و تعالی ایتدیکنی اثبات ایتمشدر.

آدم و یا حرب سنه اوغراه سنده اولسون، سوریه، طرابلس غرب و افریقا صحراسی ترک عسکری عنصری کوستردیکی قهرمانلق و فداکارلق کوستردی. ترک حرب اثناسنده قازاندیغی صلح زمانده قیصه بر مدت ایچنده آجیلا و قطعا کوستره مشدر. بو ذاتاً آنلاشیلان استعداد و قابلیتلرک تطبیقی دکلدر.

احوال مسرورده نتیجه منتظره یی سوییلیه کرک: توریه. هیچ بر سبب عذر و تعلل اولمقسزین هیچ بر طرفدن تحریک ایتمکسزین ایتدوغی دولتده تقدم و تعالی عموم ایتدیکنده و زمانه مغلوب اولدیغنده غیر محاربلر نوع ایچون قشلق و تربیه ایدیلن اقوام مختلفه نک مقدراتنی و نوع ایچون و طنلرینی کندیلرینه قارشی قلب ایتمشدر. تاریخ حکومات قدیمه و متمدنه نک هیچ بر صفحه سنده مثلی یوقدر. بو طرفدن بالذات ترکیاده کی اقوام آمال و منافع ایچون ترکلر ایله نسبت ودیعه ایله باغلانمشدر. کندیلرینک سعادتنی کوریورلر. ترک قطعه سی بو خصوصده و بسیار بسیار مالکیه اولارق قیمتدار استفاده ایدیلمه مطلق لغاتی ایله سوریور. بو مطلق لغاتی حالا کمال اعتماد ایله تعقیب ایدیلیور. بو اجمالی طور لرنک حدودی داخلنده یاشامه مسعود و مستقل بلکه داخلنده نفع و خیر ایچون دکل، لکن بلکه بونده و حتی اصول تمیه ایچنده و بلکه بو تدریجی و علی نقل، تقلیت ایدای قیسالرک زیاده غیر باورلنیلور و ترقیسه اولمیان اصلاحات دینیه سنه تیقظ ایچون می فقط آنجق اقتضا ایدیلیور ایسه. شبهه سز دیکر وقوعات ایچون داخلنده آزیتیه و تأیید ایتمه و مقاومه ایچون فوق اصلا تصادف ایدیلمامشدر. صون حربلر سونده یاپیلمش اولان مذکوره نک هیچ بر اساسی مستقل اولمه دیلدر. بر دستانه آلمانیا، قنولاو سر بانیا، اوستوریا قیسمی بیناستانلاری و صلحا سوریه نک قومسیونلری جوجه ایچون بر تشکیل ایتدیکی اتفاقه اتحاد و تشکیل دیتیسی نه اولابیلیر؟ بونه یاپیلمشدر. ترک اعتقادنا اوریه و طوبلو و حرب سالقانلری، متفقه و تعصبلرنی ایتمیه کفایت ایدیلمشدر. لکن ذات دولتلری، تمام ایچون جانبه و عین حکومتلری اوراده بر چوق بیناه صلح بنزیتلی قتل و اتلاف ایدیلمیش و بونلرک عددی ایله کیفیت حتی احاطه ایدیلمه احوالنی بیلمیورز. دینی طرفدارلرنی کوستریلیکی هیجانده شهیدلری تعقیب و حتی آزادیه کیمسه لری ایله بیاه بیوردکلری. بناءً علیه حرب اثناسنده حکومتلرنی آنلر تعصب کوستردیلر.

اوزمانده بیوک طرفی تعقیب ایتدیکی هیچ بر حادثه ظهور ایتمدی. هرکس اطمینان و حیاتنی رعایت ایتدی. مقامات معنویه کمال اعتنا ایله قبول و بونده مقبوله بولندیلر. حرب اول صلحه اولان اقوام آلانه بودنه متسرب بولنیورلر. و بیناءً علیه اولان شبهه دیه هیچ بر دلیل یوقدر. دلیلسه بیاننی بر اشاره ایتمشدر. مسلمانلر دیکر اقوامه نسبت عائد اولان شرائطدر. بو شرائط ایله اشتراک دولتلرنی احراز ایدیلمش و تسلیم ایتدیکی هر بر دولت هر بر دولت مسلمانلر حکومتنه عائد اولان غیبتلر کوچلی بیتون مخالفه کی مساعده دخواستی خلق ایدیلمه بیدکجی مطالعه سنه باقیلسه اولنجی سلیم فرمه مساعده النسوره. متفکر بر دماغ مالک اولان بیتون مسلمانلر ایچون، دیسیاده کی تحت مالک اولان حکومتلر تاریخی، بر هیچ شرف و سرور اولمان. ترک پادشاهلری اولنجی برلشیر ایچون دیلمشلری داولیه سرداری ایچون اسباب نظریلری، بر اینیه مالطوبلری ایچون موقعیت لوسنه بندی. ترک، دی مسلمه احوال داخلنده ایسه یاشاکز لسوره، کندی دخلنده دی مراعه محیط داخلنده و دهاتا آز مکن شرائط کندی کندی معاملیتی آنسانه، بر فساد اعتقاده و ایتلیف عنصر سیه سیلر قطع مدرک ایتدیکه و بلکه دو بوی اولیتور دفعه صکره میدانه دوسوره.

بیداد زمانه لورک، هر دائم نفسنده موجودیتی یالکز دولتلر ایچیکی تیاعندلرنی عنده غریب هیجانلی ایله حریت کندی محکمتنی و دولیسیه دستلرنی شاهد شخصی ترتیبه موقوف الرحیفه.

زمان غالبه — مکر که فقط قیمه اولم — الیه ایدیلرمی اعکار عنصر. نظریه کرک حیث دخصوصه محکمتلرنی وظیفه کی بر زمانده بر سوره قوتی تلاقی بر حرث اقتصادی و دیانتی مصر و وقف ایتمکه عبارت اولمقی بیاننده ایدیلیور. بو بر هوس حقیقی ایدیلیر و قرار انکر بر مقدار تصور اولنماز. اکر زمانده لورک، لورک حرفه منسوبات نظر آیه سنده، بر هم انقلاب و تلاطم حیثیاتی ایله بیه کرک، سوره ایله مقتدر اولانلر سوریه معاونه الیه تمامیه کیت یاقت ایدیلمکدر. اهرامات قائدنی لطفنا قبول بیوریکز.

قلم ماسی

قول اولدوره، واردو متشکلیتم

142 No. lı vesikanın açıklaması

Paris Konferansında uğramlan muvaffakıyetsizlik üzerine XX nci Kolordu Kumandanı Mirliva Ali Fuat Paşanın 2 nci Ordu Müfettişliğine gönderdiği bir şifrenin açılmış şeklini göstermektedir.

Vesika No. 142

Yıldırım Kıtaatı Müfettişliği şifre halli

Geldiği mahal	:	**Ankara**
Tarihi keşidesi	:	**21/Temmuz/335**
Telgrafname No.	:	**3124**
Tarihi vüsulü	:	**22/Temmuz/335**
Müfettişlik mevrut No	:	**323**
Halledenin imzası	:	**Hasan Basri**

Konya'da İkinci Ordu Müfettişliğine

Zate mahsustur

1 — Biraz ümid ile takibeylediğimiz murahhaslarımız Parisden jghlmsvrtalh ademi muvaffakıyetle dönmüş ve orada hukuk ve istiklâlimiz namına bir va'd bile istihsal edemiyerek kasden mevcudiyet-i milliye ve istiklâliyetimiz de imhal ve inkâr edilmekte bulunmuştur. Aydın Vilâyetinde ise Yunanlılar hergün İngiliz, İtalyan, Fransız gözleri önünde yüzlerce Müslümanın kan ve ırzı hedretmekte Kafkasya'da henüz teşekkül edemiyen Ermenistan, civarındaki İslâm ahaliyi birer bahane ile imhaya çalışmaktadır. Trabzon İngiliz Mümessili Hilâfetin Türklerden alınacağını ve Medine'de Arablara verileceğini alenen söylemiştir. Haricen ve dahilen millet ve vatanımızın mevcudiyetine kasdedilmiş şu an-ı mühimde tereddüt ve ataletle demgüzar olmak namus ve mevcudiyet-i milliyyemiz için büyük bir tehlüke olacaktır. Bütün bu ahval Sıvas Millî Kongresinin tesrii içtimaı ile millet ve vatanı ~~istihsal~~ istihlâs edecek meşru ve metîn kararın ve arzuy-ü milletin Padişahımıza arzını ve bütün millete ilânını icbar eylemektedir. Halbuki Kolordu mıntakasında henüz yalnız bir sancaktan murahhas i'zam ve üç sancaktan daha intihap edilebilmiştir. Her sancaktan üç murahhasın sür'at-i intihap ve i'zamı ve isimlerinin bildirilmesini ve şimdiye kadar murahhas intihap ve i'zamı hususundaki derecei ihzaratın icraatı icabedenlere arzetmek üzere keyfiyetin sürat-i iş'arını ehemmiyet-i mahsusa ile rica eylerim. Adanadan da murahhas te'min ve i'zamına teşebbüs buyrulmasını istirham eylerim.

H | 22

20 nci Ko. K.
Mirliva
Ali Fuat

Vesika No : 142

كلديكى محل	تاريخ كتابه‌سى	نامه‌نك قيدى نومراسى		تاريخ وصول	مفتشلكك مورود نومراسى	حل ايدنك انقره‌دى
انقره	٢٥ تموز ٢١	٢١٢٤	بيلديرم قطعاتى مفتشلكى شفره‌حلى	٢٥ تموز ٢٢	٢٢	حمد لرحمه

قونيه‌ده اكلنجى اردو مفتشلكنه

عدم موفقيتنه تدابير

زانه مخصوصه

١ — بزاميد ايله تعقيب ايدلكز موجبنجه بارسه‌دن ع‌ق‌ام‌ور اوزره‌سنه واوراده
حقوق واستقلالكز نامنه بروز وعد بيله استحصال ايده‌جكمز قصد
موجودتى مايه واستقلالكز تجزيه امراك وانهاء ايتمكده لزومشدر
ايديه ويلاتيمده ايسه يونانلر طرفندن اتخاذ اتباعلرنه قارشى
نورلرى اولمده نورلرى مسلمانلك غايه وغرضى هذا ايتمكده
خفقاسيزده هنوز تشكل ايده‌مه‌ميه اعتنا ايده‌جكزدر بنده‌لى اسلام
اهالى‌سى برسرانه ايله امحا ايله مالشمقده‌در — طرابزونه
اتخاذ محلى خلافتك تقرر ايتمه‌سى ومدينه‌ده عزلره
ويرلمكى عنا سوزلرمشدر — حاجا و داخلده‌كى وطنداشلرك موجودتنه
قصد ايتمكده شوانه محدود تردد وعطالتلرى دعلنا الموجب ناموسى
وموجودتى مايه‌سى اجنبيلر بيوك برتهلكه اولجقدر — يونانلو
احوالى سوايى طرفنده تسريع اجمالى ايله ملتده وطنى
استحصال استحصال ايده‌جك قشوع وقتيمه قرارلر
وازروى ملتك پادشاهنه عرض وتبليغ ملتك اعلانى
اجبار ايلمكده‌در — حالبوكه قرارلر وقتده‌دشت هنوز بالكز
برنجا قدر مرخصى اغرام وچوچنجا قدر دها انتخاب ايدلمشدر
هرنجا قدر اوچ مرخصلك سرعت انتخاب واغرامى واستعمال
بلديه‌لرى وسمدجه قدر مرخصى انتخاب واغرامى حصه‌سنده‌كى درجه
احضاراتك اجراتى ايجاب ايدلرك عهده‌سنده اوزره‌لرينه
سرعت انتخابى الحق مخصوصه ايله جا ايلدم الحدوده‌ده
مرخصى تأمينه واغرامنه تشبث بيورلمسى اسدهم ايلدم

قونيه
ريعوا
على فؤاد

143 No. lı vesikanın açıklaması

Balıkesir'de XIV ncü Kolordu Kumandan Vekili Miralay Kâzım Beyin cephe durumu hakkında Harbiye Nezaretine tel ile verdiği rapordur.

Vesika No. 143

Adet
320

14 ncü Ko. Karargâhına

Harbiye Nezaret-i Celilesine

Mahreci : Karesi
Numarası: 1814
Kelimesi : 60

Rapor
29 - 30

Madde 1 — Ayvalık mıntakasında bir Yunan torpidosu sahil boyunca tarassudat icra etmiş ve Gömeç hizasından sahil kısmında bulunan nizamiye müfrezemize mitralyöz ateşi ve iki top endaht etmiştir. Madde 2 — Akhisar mıntakasında Salihli cephesinde yirmi atlıdan mürekkep bir Yunan süvari ~~atlısı~~ keşif kolu Kuvvayi Milliye tarafından pusuya düsürülerek onikisi ~~altısı~~ maktulen hayvanlariyle beraber kalmış ve mütebakısinin firar ve Papaslı karyesi civarında süvari, piyade ve bir makinelitüfekten mürekkep bir Yunan müfrezesiyle Kuvvayi Milliye arasında müsademe vukubulmuş ve Yunanlıların cenuba doğru çekilmiş oldukları haber alınmıştır. Madde 3 — Soma mıntakasında Yunanlılarla Kuvvayi Milliye keşif kolları arasında ateş teati edildiği anlaşılmıştır. Madde 4 — İşbu rapor 29/7/35 / 30 tarih ve 320 numara ile saat 2 sonrada Balıkesir telgrafhanesine verilmiştir.

2
Kısım 1 7/30

14 ncü Ko. K. Vekili
Miralay Kâzım

Birer suretleri alınarak 3 ncü Ko. Alınasker ve 61 nci Fırka vekâletine gönderilmiştir.

Vesika No : 143

تلغرافنامه

مرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه	الندیغی محل		تاریخ	ساعت	امضا
			ساعت اول صکره	نومسته‌ر تلغراف وتلفون نظارتی حکومت الفرانی هماراتندن طولایی برکونا مسئولیت قبول ایدر	کشیده ولندیغی محل			ساعت ..... اول ..... اوکا ..... صکره	

فرس ١٨١٤

مادہ ١ ابو الوہ منطقہ سندہ بر یونانہ طوردیغی کی ساحل بولنجہ رخصت اجرا ایدہ رکوچہ حنا سندہ ساحل قسمنده بولنان نظامیہ مفرزہ سنہ حزالبونہ انتی وایلی طرف انزاحت ایتمش مادہ ٢ - انحصار منطقہ سندہ صاحالی حرکت ایلدہ مرکز بر یونانہ سواری [illegible] قرلی قرای یلہ [illegible] ایلتمسی [illegible] مقتولاً حیوانلری برابر قالمسنہ [illegible] قرار ویرلمشدر

بره مولانای آلتونه

قاچ احمد عسکر رفقم ۹۱

طائه کونیلشه

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلاسی	تاریخی	دولت عثمانیه نظارت تلغراف وتلفون	الندیغی محل		تاریخ	ساعت اول مکرر	امضا
			ساعت — اول مکرر	حکومت تلغرافیه محاراتندن طولای بوسرنا مشولیک قبول ایتمز	کشیده ولندیغی محل			اول مکرر	

144 No. lı vesikanın açıklaması

Ege bölgesinde tetkıklerde bulunan Fransız Binbaşılarından Labon'un Afyon'da 23 ncü Tümen Kumandanına Kuvvayi Milliyye ve Yunanlılar hakkında verdiği malûmatın XX nci Kolordu Kumandanı Ali Fuat Paşa tarafından Erkânıharbiyei Umumiye Riyasetine iblâğını gösteren şifrenin açılmış şeklidir.

Vesika No. 144

Şube 1 2927 İzmir
4559 M

Şube 2
3317
2.Ağustos.1335

Ankara'dan

Erkânıharbiyei Umumiye Riyasetine mevrut şifredir

12 Ş K Şevket 2 - 8

[Dinar üzerinden Aydın tarikıyle İzmire giden ve Alaşehir üzerinden tekrar Karahisara avdet eden Fransız Binbaşısı Labon'un seyahati hakkında Yirmiüçüncü Fırka Kumandanına ita etmiş olduğu malûmat berveçhiâtide arzolunur.

1 — Aydın mıntakasında Kuvvayi Milliye kendilerine intizam vermekle uğraşıyor fakat bu kuvvetleri hüsnüidare edecek kimseyi görememiştir.

2 — Yunanlılar tarafından katledildikleri işae edilen Aydın Mutasarrıfı ile Müddeiumumi ve diğer bir zati İzmirde mevkuf görmüş ve tahliyeleri için Yunanlılar nezdinde ciddî teşebbüsatta bulunmuş ve belki şimdiye kadar tahliye edilmişlerdir.

3 — Balıkesir ve cenubunda Kuvvayi Milliye teşebbüsatı daha ziyade ve Alaşehir'de pekazdır.

4 — Bütün işgal mıntakasında Yunanlılar seksen bin kişilik kuvvet toplamış-
taarruza hahişker
lardır. Topları pekufak çaptadır dr ta ra hvahşkr görünüyorlar fakat iyi bir asker değildirler. Kuvvayi Milliye miktarı ziyadeleşiyor. Ve bu kuvvet hüsnüidare olunursa muvaffakıyet me'mûlü kavîdir.

5 — İşgal edilmiş mıntaka ile civar mıntakalarda şimdiye kadar elli bin
Türk, himayesine
trs Fransız hmayhsinb talip olmuşlardır. Fakat haklarında henüz bir muamele yapılmamıştır.]

31/Temmuz/35 adet 627. İşbu telgraf Erkânıharbiyei Umumiyeye, İkinci Ordu Müfettişliğine arzedilmiştir.

20 nci Ko. Kumandanı Mirliva
Ali Fuat

Erkânıharbiyei Umumiyeye aittir.

6 — Kolordunun tahkikatı da bu merkezdedir. Herhalde Alaşehir ve Aydın mıntakalarına ümeradan birer kumandan ve iki mıntaka harekâtını tevhidedecek erkândan muktedir bir zatin de Umum Kumandan olarak tâyin ve i'zamının zaruri olduğunu ehemmiyetle arzeylerim.

31/Temmuz/35 Adet 627

20 nci Ko. K.
Mirliva
Ali Fuat

Birinci Şubeye

İkinci Şubece görülmüş ve bir muamele yapılmamıştır. Takdim.

2 nci Şube Müdürü Kaymakam
Kadri

II b
III
3-3-35

3/8 L T

ایجاب و بیه عمیق عائد در.

٦- قوه اسدوها تحقیقات ده بو مرکز ده در. هر حالده الاستهداف ایدیه منطقه لری اداره
بر قومانده و ایکی منطقه حاتی توحید ایده جاق ایلاندن مقتدر بر ذات ده
عموم قومانده اولرق تعیین و احداث ضروری اولدیغی اهمیتله عرض ایلرم

عدد ٦٢٧ / ٢٥ تموز

قومانده
مدلولا
علی فؤاد

II
III
٢٥ - ٨ - ٢
٦

٨/١٢

145 No. lı vesikanın açıklaması

Edirne Vali Vekili Kadı Sırrı'nın Edirnede 1 nci Kolordu Kumandanlığına gönderdiği bir tezkiresini göstermektedir.

Edirne Vilâyeti
Mektubî Kalemi
Umumî: 46160
Hususî : 602

Birinci Kolordu Kumandanlığı Canib-i Âlisine

Gayet müstacel ve mahremdir.

Çete Reisi Demirci Mehmet Efe ve Aydın havalisi Kuvvayi Milliye Kumandanı Hacı Şükrü imzalariyle bâzı mahallere telgraflar yazılarak 310'dan 314 senesine kadar olan efradın ve mevcut ihtiyat zâbitlerinin silâhaltma gelmeleri lüzumu ilân edilmek istenildiği anlaşılıp mezkûr telgrafnameler tevkif ettirilmiş ise de mektup vesair vesait ile bu yolda tahrikâtta bulunulması melhuz bulunması hasebiyle bugibi teşvikat ve tehdidata ahalinin kapılmaması esbabının suret-i ciddiyede istikmaliyle beraber davete icabet etmek istiyenlerin kat'iyyen men'i ve mürettep ve müşevvik ve müteşebbis olan eşhasın hemen derdest edilerek haklarında lâzımgelen muamelei kanuniyenin icrası ehem ve elzem olduğundan ve bu tasavvuratı mecnunane fi'liyata inkilâbedecek olursa maazallahütaalâ müdahalat-ı fi'liyeyi davetle memleketin aksam-ı bakıyyesinin de istilâsını ve birçok nüfus-u İslâmiyenin daha imhasını mucip ve binaenalâzalik men'ile mükellef olan memurîn-i mülkiye ve askeriyenin de şediden mes'uliyetlerini müstelzim olacağından cihet-i askeriye ile müttehiden icabeden hertürlü tedabir-i şedidenin azmükavî ile ittihazı ve bu babda alınacak malûmatın ve ittihaz olunacak tedabirin iş'arı Dahiliye Nezaretinden izbar buyrulmuş ve keyfiyet mülhakata vesair icabedenlere tebliğ edilmiştir taraf-ı Âlii Kumandanîlerinden de ittihaz-ı tedabir buyrulması mütemennadır Efendim Hazretleri.

İbrahim — **Edirne Valisi namına**
Kadı
Sırrı

26/Şevval/1337 ve 26/Temmuz/1335

Şube 1 27/7/35

C

Nezaretten emir vürudüne kadar hıfzı emrolunmuştur.

Fırkalara tahrirat

K

Vesika no : 145

إدارة ولاية قسطمونى

برنجی قولاغه دوقومانداننی جانب عالیسنه

خلاصه

غایت مستعجل و محرمدر.

نمره ٤٢١٦٠
قیود ٦٠٢

جهة رئیسی دیرجی محمد افه و آیه به حوالیسی قوای ملیه قومانداننی حاجی تکری مضارینه بعضه محلاره تلغرافلر یازیلدیغه ٢١٠ و ٢١٤ سنه قدر اولان افرادك وموجود احتیاط ضابطلرینك سلاح آلتنه کلمه‌سی لزومی اعلان ایدلدك ایستندیکی کبی اشبو مذکور تلغرافنامه‌لر توقیف ایتدیرلمه‌یوب مکتوب وسائر وسائط ایله بویوله تحریکاته بولنلمسی ملحوظ بولنمسی جهتیله بوکبی تشویقات وتهدیدات اهالینك قابلرینی اسباب صورت جدیده ده استکمال ایدرك دعوته اجابت ایتمك ایستمدك قطعیا منفی و مرتب و مشوه و متشتت اولان اشخاصك همان در دستاید یدرك حقلرنده لازم کلان معامله قانونیه نك اجراسی اهم و لازم اولدیغندن و بو تصورات مجنونانه فعلیاتك انقلاب ایچون اولورسه معاذالله تحت مداخله فعلیه دعوتنه محکمه‌لر اقدام باقیه‌سنك استیلاسی و برچوق نفوس اسلامیه نك دها المحاکمه موجب و بنا‌ءً علیه ذلك منفعیه مکلف اولان مأموریه ملکیه و عسکریه‌نك ده شدیدا مسئولیتی مستلزم اولمغله جهت عسکریه ایله متحدا ایجاب ایدن هر درلو تدابیر شدیده نك عزم قوی ایله اتخاذی و بو بابده آلنجق معلوماتك اتخاذ اولنجق تدابیرك اشعاری داخلیه نقطه‌نظرندن ایجاب بیورلمسی و کیفیت ملحقاته و سائر ایجاب ایتدره تبلیغ ایدلمشدر. طرف عالیکز قومانداننه ده اتخاذ تدابیر بیورلمسی متمادیاً رجا ایدرم حضرتلری

ملفوف

ابراهیم

اردو والیسی نامنه
قاضی

٢٥/٧/٣٤

146 No. lı vesikanın açıklaması

Hariciye Nazırı Damad Ferid Paşanın, ordunun kuruluş, konuş, insan ve harb malzemesi kuvvelerinin İtilâf mümessillerine sunulmak üzere gönderilmesi hakkında Harbiye Nezaretine gönderdiği tezkireye aittir.

Vesika No. 146

Harbiye Nezaret-i Celilesine

Babiâli
Hariciye Nezareti
Kalemi Mahsus
17097
590

Gayet müstaceldir
Ş 1 31/7/35

Şube 1
4518

Şube 1
(8)

Ş T

Devletlû Efendim Hazretleri

İtilâf devletleri mümessil-i siyasîleri vaz'iyet-i ahîreye nazaran Orduy-ü Hümayunun nizam-ı harb, vaz'ülçeyş, kuvve-i umumiye ve vesait-i harbiyyesini alel'-infirat bilmek istediklerinden Mütareke Komisyonunun 28/Temmuz/tarihli içtimaında İtilâf murahhas-ı askerîleri malûmat-ı mezkûrenin ilk içtimada kendilerine tevdi edilmek üzere ihzarını talep ve rica etmişlerdir. Buna nazaran tensib-i Dövletlerine iktiran ettiği ve Nezaret-i Celilelerince bir mahzur mutasavver olmadığı halde es'ilei vakıaya cevap itası zımnında Ağustosun ikinci cumartesi gününe kadar Nezaret-i senaveriye beyan-ı malûmat edilmesi siyakında tezkirei senaverî terkîm kılındı Efendim 30/Temmuz/335

Hariciye Nazırı
Damad Ferid

7/31 I T
IV

Erkânıharbiyei Umumiyye /minh

Vesika No : 146

باب عالی
خارجیه نظارتی
قلم مخصوص
١٧٠٩٧
٥٩٠

جهة نظارت جلیله سنه

عالیه مستعجله

٤٥١٨

دولتلو افندم حضرتلری

اتحاد دولتلری کتب سیاسیلری وخصوصاً خیوه نظارتی اردوی همایونک نظام جدید وخوالیسنه قوه عمومیه و وظائف جدیده علی الوقت ادخال ایتمکلرنده شاید قومسیونک هر نوع تاریخی جهتلرنده اتحاد مرخص عسکریلری مملکتلرنه مذکورنک ایلک جهتده کندیلرنه تودیع ایدلمک اوزره احضارنی طلب وجا ایتمشلردر. بوکا نظاً تنسیب دولتلرنه اقتدار ایدیلمکی ونظارت جلیلرنی بر حضور مقصود اولدیغی حالده اشبو واقعه جوابنه نظارت حضرتلری جوابنی کوره قدر نظارت تناوریه بابه سلوکات ایلمش مساجده تذکره تناوری تقدیم قلنمشدر ١٠ برج ٢

خارجیه ناظری
رامادوریاک

ارکان حربیه عمومیه ریاستی

147 No. lı vesikanın açıklaması

XIII ncü Kolordu Kumandanlığı tarafından Harbiye Nezaretine verilen şifreli istihbarat raporunun açılmış şeklini göstermektedir.

Vesika No. 147

Harbiye Nezareti
Nezaret Şubesi
Şifre Kalemi

Diyarıbekir'den:

Harbiye Nezaretine mevrut şifre

1 — Evvelce Süleymaniye Hâkim-i siyasîsi olup Diyarıbekir vilâyetinde bir ay kadar dolaşan Binbaşı (Major) Nevil'e burada iken bâzı eşraf Halep'de mevkuf olan Diyarıbekirli birkaç tüccarın tahliyesine delâletini rica etmişler Major Nevil Halep'ten bura Belediyesine Müftisine eşraftan birkaç zate hitaben açık bir telgraf yazarak matlup tüccarların tahliye edildiğini ve affınumumi ilân edildiğinden bu ilânın bir suretinin yakında kendilerine gönderileceğini bildirmiştir. Diyarıbekirliler tehcir meselesinde şiddetle alâkadar olduklarından takibat icrasından pek ziyade korkuyorlardı Halepte mevkuf olanlar da oradaki Ermenilerin şikâyeti üzerine tevkif edilmişlerdir. Major Nevil burada iken efkârı anlamış olacak ki İngilizlere karşı ahaliyi celp ve tatmin için af ilânına dair olan telgrafı yazmış olduğuna hükmederim.

2 — Millî Reis Mahmut Bey İngilizler tarafından Urfa'ya davet edilmiştir. Mahmut Bey bilvasıta bana yazdığı şifre ile Ceneral Barro'nun 30 Haziranda kendisini Urfa'ya davet ettiğini bildirdi ve İngilizlerle olan muhabereyi kesmek ve fikirlerini anlamak üzere hükûmetin lehine idarei kelâm edeceğini temin ederek hareketine müsaade istedi İngilizler Millî aşiretine çok ehemmiyet veriyorlar Mahmut Beyi bir defa Halebe birkaç defa Urfa'ya davet ettiler. Bir yüzbaşı, bir binbaşı Viranşehre Mahmut Beyi ziyaret etti. Şimdi de Ceneral Barro'nun Urfa'ya gelmesi ve Mahmut Beyi daveti pek ziyade nazarı dikkati celbediyor Mahmut Bey İngilizlerin fikirleri malûm olduğundan bunu anlamak için gitmeğe lâzım olmadığı ve arzularına muvafık cevap vermezse kendisini rehin makamında tevkif etmeleri de muhtemel olduğunu arz Süleymaniyeli Şeyh Mahmut'a yaptıklarını da anlattım gitmiyeceğini ahd ederim Bu ma ady İngilizlerin Diyarıbekir vilâyetini kolayca apralh muvaffak olmak için Millileri ve ahaliyi te'min etmeğe azpm gördüklerine delil addetmekteyim Nezarete ve mücavir Kolordulara yazılmıştır. Harekât 1769

1/Temmuz/335 — **13 ncü Ko. K.**
6 minh — **Ahmet Cevdet**

T I 6/7/35 — II 6/7/35

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

دیاربکردن

جریه نفه‌ته مورود شیفره

۱- اولجه سلیمانیه حاکم سیاسیسی اولجه دیاربکر ولایتنده برای قدر طولاشانه بیلکیتی (مجنودیه) بوراده ایکن بعضه اشراف حلبده موقوف اولان دیاربکرلی برچاق تجارک تخلیه‌سنه دلالتی رجا ایتمکله مجنودیل حلبده بوراجه‌سنه مفتشه اشراف‌دن برچاق ذات نفه‌یا ایچون بر تفراف یازه‌رق مطلوب تجارلرک تخلیه ایدلمکی وعفو عمومی اعلان ایدلدیکنه بوراجه اعلانک برصورتنی یقینده کندیلرینه گونده‌یلمکی جهتی بیلدیرلمشدر دیاربکرلیلر تهجیر مشدر شدنه علاقه‌دار اولدقلرنه تعقیبات اجراسنده بلا زیاده قورقیورلردی حلبده موقوف اولانلرده اوراده‌کی ارمنیلرک شکایتی اوزرینه توقیف ایدلمشلردر مجنودیل بوراده ایکن افکاری اکلامه اولجه‌که انطیزده قالمش اهالی‌یی حلب وتخلیه ایچون عفو اعلانه دائر اولان تفراف یازمه اولدیغنه حکم ایدرم .

۲- ماه رئیس محودیه انطیزلی طرفنه اورفه دعوت ایدلمشدر. محودیه بالواسطه بنا یازدیغی شیفره ایله جزال بارسونک ۲۰ حزیرانده کندیسی اورفه دعوت ایتدیکنی بیلدیردی وانطیزلیلر اولان مخابره‌یی کسوب دخلرینی اکلامه‌دیغنه حکومتک لهنه اداء کلام ایچون تأمین ایدلمک حرکتنه مساعده ایتمدی انطیزلی ملی بخشنه چوقه اهمیت ویریلرک محودیک بردفعه حلبه برچاق دفعه اورفه دعوت ایتدیلر بیوزباشی بیکیتی ویرانشهرلی محودیک زیارتنه ایتدی تحریره ده جزال بارسونک اورفه گلمسی ومحودیک دعوتی یلا زیاده نظر دقتی جلب ایدیور محودیه انطیزلی خدلری معلوم اولدیغنه

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

بونی اعلامه ایچون کچه لازم اولدیغی دارنه ولینه مراجعه جواب ویرمسی گرکدیغی
رعیه مقامنه توقیف ایتدیرلدی تحتی اولدیغی عصه سلیمانه لی شیخ محموده یازیلدی
اعلامدم کچه جکنی اعلام ایدیم بو ماده انطیزلر دیاریکر ولایتنه تحریر
ایدیلدی موجبنه اولمه ایچون مدیری داهالی یی تأمینه اتخاذ ایدیلم کوردکده
دلیل کدا تخلیه یم نفقه‌نه وجاده قوماندانلره یازلمشدر . سنه ١٧٦٩

١ کون ٢٢٥
٦ مد

سنه ١٣ ه
احمد جودت

٢٥/٧/٦

II

٢٥ - ٧ - ٦

148 No. lı vesikanın açıklaması

Ermenilerin Kafkas hudutlarımız civarındaki tahriklerine ait XV nci Kolordu Kumandanlığı tarafından verilen raporun Harbiye Nezaretince Hariciye Nezaretine sunulduğunu gösterir.

Vesika No. 148

2 nci Şube **27/Temmuz/335** **Süleyman**
3211 **26/Temmuz/35**

2 nci Şube 2 nci Kısım
Mütareke

Hariciye Nezaret-i Celilesine

M
2830

Mühimdir

Ermenilerin Kafkasya dahilinde ve hududumuz civarındaki tahrikâtını, İngilizlerin harekâtı hâki ve bâzı mütalâatı havi 15 inci Kolordu Kumandanlığının 21/Temmuz/35 tarihli şifresi sureti ehemmiyetine mebni aynen takdim kılınmıştır. Olbabda

Muzaffer **Kâzım** **Cevat**

Birinci Şube ile

Kısım 2 Mütareke

Vesika No : 148

کوندرن :	نجی راپور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
[illegible]	کوندرلمشدر		[illegible]	[illegible]
[illegible]	واصل اولمشدر	خاجیف [illegible]	۲۶ /	۲۵/ نوم

۲۸۲۰

آدرس

[illegible]

[illegible]

149 No. lı vesikanın açıklaması

Ermenilerin Kafkas hudutlarımız civarındaki faaliyetlerine ait XV nci Kolordu Kumandanlığının Harbiye Nezaretine sunduğu şifreli raporun açılmış şeklini göstermektedir.

Vesika No. 149

K

Şevket

Zate mahsustur'

Şube 2
3188

26/Temmuz/1335

Bahri

M
2800

Kısım 2 27/Temmuz/35

Erzurum'dan:

Harbiye Nezareti Celilesine mevrut şifredir

Ş 1, 2 K 26-7

Ermenilerin son günlerde hudut üzerindeki nümayişleri ve bazen de ufak tefek kuvvetleriyle tecavüzleri bizi tahrik için olduğunu zannediyorum. Erzurum İngiliz Mümessili Kaymakam Rolnson elyövm hududun Zıvın mıntakasında bulunmakta kâh bizim tarafa kâh Ermeniler tarafına geçmekte olup zâhiren hududun ötetarafındaki vekayii tetkik ettiğini ve sürgü kolu ve kamaların trenle Batum'a sevkı için bizzat huduttaki tertibatı ikmal etmekte olduğunu söylemektedir fakat Mumaileyhin gitmeden evvel bize dahi Ermenilerin muntazam askeri olmayıp çapulculardan ibaret insanlar olduğunu ve her fenalığı yaptıklarını ve hattâ Kars havalisine kırk bin kadar İslâm muhacirini topladıklarını ve bir fenalık ihtimali hakkında Kars'daki İngiliz zâbitinden rapor aldığını beyan ile izhar-ı endişe etmiş ve İngiliz aşkerinin çekilmesinden müteessir olduğu gibi İtalyanlar ancak üç ayda gelebileceğinden Kafkasya asayişini idare edemiyeceklerini izah ile icabında Osmanlı müfrezesi sevkı lüzumunu bile söylemişti İngiliz milletinin tazyikı üzerine Harbiye Nazırı İngiliz kıtaatının Kafkasya işleriyle alâkadar olmadığı ve kıtaatın Kafkasya'yı tahliye etmek istemediğini gerek bizi ve gerekse Ermenileri tahrik yollu harekât ve aa işaatta bulundurarak asayişin muhtel olduğunu göstermeğe çalışdığını ve bu suretle Kafkasya'yı tekrar işgale bir sebep hazırladığını zannediyorum Bununla beraber buradaki İngilizler ve yanlarındaki Rum ve Ermeni tercümanlar Türkiyenin taksimi mukarrer olduğu vilâyat-ı sittenin Ermenilere, İzmir, Trabzon ve Samsun'un Rumlara verileceği ve Ermenilerin İngiliz himayesiyle gelip buraları işgal eyliyecekleri, Hilâfetin Medine'de Arablara verileceği gibi birtakımşayiat çıkarmaktadırlar. Gerek bugibi şayiat ve gerekse Trabzona ekserisi müsellâh olmak üzere muhacir sıfatiyle şimdiye

kadar sekiz bini mütecaviz Rumun gelmesi ve Ermenilerin hududumuz civarında yaptıkları mezalim ve harekât-ı askeriye ve efkâr-ı umumiye üzerindeki teessürat ve endişeyi pek ziyade arttırmıştır Hudut civarlarındaki aşair-i ahali sabrısükûn ve itidale dâvet olunarak teskinlerine çalışılmakta olduğu gibi Kolordu kıtaatının da sükûnet ve intizamının muhafazasına son derece gayret olunduğunu arzeylerim.

21/Temmuz/35 **Onbeşinci Kolordu Kumandanı**

Vürudü 24 minh **Kâzım**

٥٠

اخرومده ... ذاته مخصوصه ..

٢١٨٨
١٣٣٥ تشرين ٢٦

٥٠٠

حربیه نظارت جلیله سنه مورود شیفره در

ارمنیلرك صوك كونلرده حدود اوزرنده كی نمایشلری و بعضاً ده ادفاو تعلق قوندیغی تجاوزلری بزی تحریك ایچون اولدیغی ظن ایدیورم . اخرومده انكلیز محتلی قاتمقام رولنسون الیوم حدودك زیونه منطقه سنده بولنمقده كاوزم طرفه كاو ارمنیلر طرفنه كچمكده اولوب ظاهراً حدودك اوته طرفنده كی وقایعی تدقیق ایتمكده سوكلو قوللی دقماقلرك تزلا باطوم سوقی ایچون بالذات حدوده كی ترتیباتی آلمك ایتمكده اولدیغی سویلمكده در . فقط موسی ایرك كنجه در اول بزه دخی ارمنیلرك منتظم عسكری اولمیوب چاپولجیلرده عبارت اسانلر اولدیغی و هر فنالغی یاپدقلری حتی قاچ حوایسنه قدر بیك قدر اسلام مهاجرینی طویلا دقلری و بر فنالغه اعتمالی مقصده قاصده كی انكلیز ضابطنه رایور الدیغی بیان ایله اظهار اندیشه ایتمیه و انكلیز عسكرنیك چكلمسنه متأثر اولدیغی كبی انالیانلر انجه اوچ آیده كلیلجكه قفقاسیا اسائنی اداره ایده میه جكلری ایضاح ایله ایجابنده عثمانلی مفرزه سی سوقی لزومنی بیله سویلمشدی انكلیز مقتضك تضیقی اوزرینه حربیه ناظری انكلیز قلماقلك قفقاسیا ایچون علاقه دار اولدیغی و قلماقلرك قفقاسیه یه نخله ایتمك ایستدكلری كبی بزی دركار ارمنیلرك تحریك بولنلو حركات و اغتشاشاتده بولونديره رك اسائنك محتلی اولدیغی كوستركه چالشدیغی و بو صورتله قفقاسیه یه تكرار اشغال

بو سبب حاضر لدیغی ظن ایدیورم بونلره رابع بوراده کی انکلیزلر و یانلرنده کی
روم و ارمنی ترجمانلر توکیانک تفسیسی مقرر اولدیغی ولایات ستهنک ارمیلره
ارمیر طرابزون دصامسونک روملره دیرلاجکی و ارمنیلرک انکلیز حمایه سیله
کلوب بورالری اشغال ایلیه جقلری خلافتک مدینه ده غریلره دیرلاجکی بر طاقم
شایعات هیچ مقده دیرلر کرک بولجی شایعات و کرک طرابزون آتی میسلح
اولمه اوزره مهاجر حضیله تحدید قدر سکز بیکی متجاوز روملک کلمسی و ارمنیلرک
تعدد حرکت جوارنده بایدقلری مظالم و حرکات عسکریه و افکار عمومیه اوزرنده کی
تاثرات و اذیتی یلدیزده ارتدیرمشدر. حدود جوارنده کی عشائر اهالی
صرسکونه و اعتدالی دعوت اولنمه نسکلرینه جالیشلمقده اولدیغی قول اردو
قطعاتنده ده سکونت و انتظامک محافظه سی صورتیله درجه غیرت اولندیغی عرض
ایدرم.

٢٥ کورسک
٢١ ه
٢٤ ه

درددک

ادبه تنجی قول اردو قومانداني
کاظم

150 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının Harbiye Nezaretine sunduğu asayiş raporunun açılmış şeklini göstermektedir.

Vesika No. 150

Erzurum'dan:

Harbiye Nezareti Celilesine mevrut şifredir

25/Temmuz/35 gece saat dört sonrada derununda elli, altmış kişi bulunan üç motörden Görele ile Vakfıkebir arasındaki sahil ateşe tutularak sahile kuvvet çıkarmağa teşebbüs edilmiş ise de jandarmalarla ahalinin mukavemetleri üzerine muvaffak olamadıkları ve mezkûr motörler Trabzon istikametine hareketleri haber alınması üzerine Trabzon'ca da tedabir-i lâzime ittihaz edildiği Trabzon Mevki Kumandanlığından bildirilmiştir işbu çetenin Batum ve civarında teslih edildiği haber alınan Ermeni ve Rum çeteleri olması pek melhuz olduğu mâruzdur. Harekât. 1149

27/Temmuz/35

15 nci Ko. K.
Kâzım

K Birinci Şubeye

Hariciyeye ve irtibat zâbitlerine malûmat verilecektir, takdim.

2 nci Şube Müdiri Kaymakam
İmza

29/7/35

I

29/7/35

I 29/7

Vesika No : 150

[illegible]

[illegible] نظارت بلدیه‌سی موردی سیفه‌دیر

[illegible] ۲۵ کبی [illegible] ده [illegible] الی [illegible] بولنان
اوچ موتور [illegible] کوردلی ایله دقت کیر آره [illegible] ساحل آنی [illegible]
حاصل [illegible] بیناء مفرغ [illegible] ده [illegible]
مقاومتلری ارزیه موقوف [illegible]
دکتلری [illegible] ارزیه [illegible]
موقوفاً [illegible] بلدیه [illegible]
ایدلدیکی [illegible] اولمغی [illegible]
سرعاً [illegible] ۱۱۴۹

[illegible] ۲۵

I

۲۵ - ۷ - ۴۹

[illegible]
[illegible] وابتاط [illegible]
تقدیم
۲۵/۷/۴۹
[illegible]

151 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının 150 No. lı vesikadaki raporu üzerine Harbiye Nezaretinin Hariciye Nezaretine yaptığı teklife aittir.

Vesika No. 151

Tebyiz edilmiştir
2/Ağustos/335 Mehmet İzzi

1 nci Şube 1 nci Kısım

\\Tahriren\\ 1 nci Şube 4436
30/Temmuz/35

Hariciye Nezaret-i Celilesine

Batum'da teslih ve techiz edilip aksam-ı sahiliyemize tecavüz ve dahilde muhilli asayiş vekayi ihdasetmek üzere sevkedilen Rum ve Ermeni çeteleri hakkında Üçüncü Ordu Müfettişliği Vekâleti ve Onbeşinci Kolordu Kumandanlığından mevrut şifre sureti arz ve takdim kılındı. Hududun vüs'ati her noktada tedabir-i lâzime ittihazını mâni olduğu gibi, sahil tarassuduna elverişli ~~motör ve~~ gambot, müceehhez motör gibi vesait-i tedafüiyyeden mahrumiyet de vezaif-i tarassudiyeyi gayrimümkün kılmaktadır. Bahriye Nezareti emrinde de bugibi vesaitin mevcut olmadığı bilmuhabere anlaşılmıştır. Kömürsüzlük yüzünden, matlup derecede istifade edilemiyen Samsun'daki iki gambota muktazi kömürün ihtiyatıyle sevkı Bahriye Nezaret-i Celilesine te'kiden ve ehemmiyetle iş'ar, ve bunların tarassudla tavzifi hususu Onbeşinci Kolorduya emredilmiştir. ~~Tesrian lilmaslaha Nezaret-i Müşarünileyhaya Makamuâlilerince de tebligat ifasını rica ederim ve bu suretle harekette her emellerine muvaffak olacağına şüphe edilmiyen ve İngilizlerin malûmatı tahtında cereyan ettiğine~~ bu çete akınlarına, teşebbüsat-ı siyasiyei kat'iyye ile nihayet verilmesini arzeylerim.

Şakir Muzaffer **Basri** **Cevat**

Vesika No : 151

کوندرن :	نجی راپور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
تبصره ایدلشدر	کوندرلشدر	//نجیدا// ۴۸۶ م		
۱ قلم	واصل اولشدر	۲۰/تموز/ ۳۵		

آدرس .....

باطومده نشیع و تجهیز ایدیلوب اقسام محله بره تجاوز
و داخلده محل اسیه و تابع احداثه ایلک اوزر
سوه ایله دوم قارنی چیزلی حفظ و ادبه لیجی قوه
اردوی زاغفه موردد شیفه صورتی وجه و تقدیم قلنمش .
حدودک وسعتی هر نقطه ده تابع لوزم اتخاذ غامه
قوانین کی ، الا برقوه الویتی موزغامیوط ،
بیز موقوف کی وائط تاحقیقه و محدود منبه ده ظائف
ترصدیه یه غیمکه قیامقه در . تجربه نفه نی امرنده
وکی وائطک وجود اولدیغی تالجایه آکلاشلمشدر .
کوزلک نوزنه ، مطلوبه درجه ده استفاده ایدلمه
صاوزه کی ایکی غامیوط مقتضی کوره احتیاطه سوق
تجربه نفه رسمیه نی تأکیدا واهمیت اشعار ، و کوزلک
زمانده توطیف خصوصه اوبه لیجی قوه اردوی امر ایدلدی .

کوندرن :	نجی راپور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
	کوندرلمشدر			
	واصل اولمشدر			

آدرس .....

[illegible]

[illegible]

[illegible] برجه آغندنه ، [illegible]

[illegible] زلزله دیانی [illegible] .

[illegible]

152 No. lı vesikanın açıklaması

Miralay Refet Bey hakkında III ncü Kolordu Kumandanı Miralay Selâhattin Beyin Harbiye Nezaretine verdiği vesikanın açılmış şeklini göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sayfa: 30 - 37).

Vesika No. 152

Harbiye Nezareti
Nezaret Şubesi
Şifre Kalemi

Gayet müstaceldır

1 nci Şube
4088

M
2830

Ş T

Samsun'dan:

Harbiye Nezareti Celilesine mevrut şifredir

1 nci Ş. K 12-7

10/Temmuz/35 öğleden evvel 11'de Samsun'a çıktım Rafet Beyin Amasya'da olduğunu öğrendim. Görüşmek arzusunda olduğumu bildirdim otomobilinin lâstikleri parçalandığından derhal bir araba ile Amasya'dan hareket ettiğini bildirdi. Vakit za'yetmemek üzere Kavak'a kadar kendisine karşı gidecek ve beraber Samsun'a avdet edeceğim. Mumaileyhin hattıhareketi hakkında buradaki İngiliz memurunun ve hakkındaki şüphelerin asılsızlığına kanaat tahassülü hedef-i âcizanem olup netice arzolunacaktır.

11/Temmuz/35

Miralay
Salâhattin

I
12-7-35
12/7 T I

Derdestde: 12/7/35

Vesika No : 152

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

٤٠٨٨

٢٦٢٠

صاموندن : غایت مستعجلدر

حربیه نظارت جلیله‌سنه مورود شفره‌در

٧ - ١٢٠ ك

١٠ کورسی ٢٥ اوکلمه‌نه اول ١١ ده صاموندن چیقدم راحت بکله اماسه‌ده اولدیغی اوکرندم کوروشکله ارنوسنده اولدیغی بیلدردم اوتومو بیلمک لاستیکلری پارچه‌لندیغندن دخال برعربه ایله اماسیه‌دن حرکت ایتدیکمی بیلدیرمک وقت ضایع ایتمامک اوزره قواقه‌قدر کلدیغم قاشی کیده‌جک دیو اچماسونه عودت ایده‌جکم موما یهلک خط حرکتی عقنده یوراده‌کی انغیلز مأمورینک عقنده‌کی شبهه‌لرک اصلسزلغنه قناعت تحصیلی هدف عاجزانه‌م اولوب تیغ‌عرضه اولنه‌جقدر

١١ کورسی ٢٥

میرالای
صلاح الدین

٢٥/٧/٣٤

I

٢٥ - ٧ - ١٢
b

٧١٢

153 No. lı vesikanın açıklaması

III ncü Kolordu Kumandanı Selâhattin Beyin Miralay Refet Beyle görüşdükten sonra Harbiye Nezaretine verdiği şifreli raporun açılmış şeklini göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sayfa: 30 - 37).

Vesika No. 153

Samsun'dan:

Harbiye Nezaretine mevrut şifredir

1 nci Ş. K. 14 - 7

Gayet müstacel ve zatîdir

Rafet Beyle Kavak'da buluşdum ve Emr-ü Devletlerini tebliğ eyledim. Memleketin selâmet ve muvaffakıyetine dua ile derhal Kumandayı âcizlerine devir ve tevdi eyledi ve lâzımgelenlere tebligat icra eyledi. Mîrimumaileyh yalnız iki aydanberi seyyar halde olmakla hâlâ yollarda bulunan ve Sıvas'a varamıyan eşyasını bulduracağını ve hisabatını kat'edilmek ve badehu Dersaadet'e döneceğini ve suret-i iş'ar veçhile İngiliz torpidosu ile avdette mazur olduğunu ve asker olmak hasebiyle emre karşı mecburiyeti hususunda da şükadarlık bir mazereti karînikabul olmadığı takdirde yirmi sekiz senelik hayat-ı meslekiyei fedakâranesine hitam vermiş addettiğini ve hükûmeti müşkül mevkie sokmak emelinde olup şimdiye kadar kimsenin te'siri altında yaşamamış ve vazifesi dairesinde içtihadı ile çalışmış ve fikrince fena hareket yapmamış olduğunu ve halen de en seri' suretle ve kendisinin daha müstahsen şekilde Dersaadet'e avdet edeceğini katî ve samimi surette ifade etti. Bu hususda bu yolda tâyine tâbi tutulmasını rica ve memlekete muhabbet ile dolu kalbi olan bu zati nazar-ı hüdus etmiyeceğini arzederim.

Onbeşinci Fırkayı görmek ve aynı zamanda Samsun'da bulunan Binbaşı Smits ile görüşerek kendisini tenvir etmek üzere bu gece Samsun'a avdet ediyorum Ferman

12/Temmuz/335

Miralay
Salâhattin

T I 12/7

Vesika No : 153

[illegible]

[illegible]

[illegible]

154 No. lı vesikanın açıklaması

Miralay Refet Beyin Harbiye Nezaretine yolladığı şifreli yazının açılmış şeklini göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sayfa: 30 - 37).

Vesika No. 154

Harbiye Nezareti
Nezaret Şubesi
Şifre Kalemi

Ş. 1. K 14-7 Şevket

Samsun'dan:

Harbiye Nezaretine mevrut şifre

Miralay Salâhattin Beyefendi vasıtasiyle tebliğ buyrulan tahrirî ve şifahî evamiri Nezaretpenahîlerine imtisalen Kolordumun kumandasını mumaileyhe tevdi ettim Salâhattin Beyefendinin beyanat-ı şifahiyyesine nazaran ~~hitam~~ âmirim mukavemet yolunda ittihaz ettiğim kararın amrinb bulunan Müfettişliğin emrine tevfikan ittihaz edilmiş olması bendeleri için sebeb-i mazeret teşkil ettiği kanaati taraf-ı devletlerinden izhar buyrulmuş Meclis-i Vükelâ namıma vâkı olan tebligata cevaben arzettiğim veçhile verdiğim kararın Müfettişliğin haberdar olmadığım emri hiç amrt ile arz ve bu zamı müsaadei devletlerine itizaren tamamen red ve ademikabulde ısrar ediyorum. Verdiğim karar sırf zâti içtihadım ve Dahiliye Nezaretinin 29/6/35 tarihli emri ile vilâyata tebliğ olunan Meclis-i Vükelâ mukarreratına ittibaım neticesidir Bilhassa bu mukarrerat karşısında başka türlü hareket vatana ihanet olurdu Mamafih canımdan ziyade sevdiğim memleketimiz menfaati Meclis-i Vükelânın işbu kararını mahfi tutmağı icabetti müllâhazasiyle bu cihet benmensidir ce tamamen mnsy dir ve ittihaz ettiğim karar münhasıran içtihadım neticesindendir Şayet menfaat-i memleket benim kararımda Meclis-i Vükelâ mukarreratının tesiri olduğunu söylemeği icabettiriyorsa zati devletlerinin bu haklarını tamamen mukırrım Bir İngiliz gemisi ile Dersaadet-e avdetim hususunda vâkı olan cürmü emrüdevletleri ile vazifesini ifadan başka bir eray olmıyan aksaçlı bir askerin tahkir edilmek istenildiği zannetmek istememekle beraber bu emrin şehamet ve şeref meydanlarında geçirdiğim yirmi beş sene askerlik hayatıma ve bu meydanlarda kazandığım mevki ve rütbeme karşı pekağır bir darbe olduğundan arza mecburum Bu uzun ve şerefli askerlik hayatımda aldığım emri hemen infaz etmediğim olmadı Emridevletlerini infaz edememekle haysiyet ve şeref-i askeriyemi ihlâl etmemiş olmak için bu andan itibaren vazifei askeriyemi hitama ermiş telâkki etmek ye'si azîmi içindeyim Mamafih bu son kararımla menfaat-i memleketi sektedar edecek bir harekette bulunacağım bir dakika için hâtırnişan-ı devletleri olmasın Emri zmr devletlerine imtisalen hemen avdet etmek üzere en seri' bir surette Kolordu mıntakasından uzaklaşacağımı son bir vazife olmak üzere arzeder vatanın saadet ve selâmeti uğrundaki muvaffakıyat-ı devletlerini niyaz ve temennî eylerim Efendim.

12/Temmuz/335

Miralay
Refet

T I 14/7

Vesika No : 154

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

صاحبسوندن

جده نفعه تنه مورود سفه

یرالای صلاح الدینه بك افندی واسطه‌سیله تبلیغ بویورلان تحریری و شفاهی اوامرنه‌نك
امتثالاً قول اردومك قوماندانی بولنان نوری ایتدم صلاح الدینه بك افندینك
بیانات شفاهیه‌سنه نظراً عدم مقاومت یولنده اتخاذ ایتدیکم قرارك امر بالتوقف
مقتضاسنك امرینه توفیقاً اتخاذ ایلمه اولمسی بنده‌ری ایچون سبب معذرت تشکیل ایتدیکی
قناعتی طرف دولتلرینه اظهار بویورلمه مجلس وکلا نامه واقع اولان تبلیغاتم جواباً
وعده ایتدیکم وجهله دیردیکم قرارك مقتضاسنك جزاء اولمدیغم جمیع امر و طایه
وعده و بونلرك مساعده دولتلرینه اخذ ایلمه تماماً رد و عدم قبولنه اصرار ایدیورم
دیردیکم قرار صرف ذاتی اجتهادم و داخلیه نظارتنك ۲۵/۶/۲۹ تاریخلی امری ایله
ولایاته تبلیغ اولنان مجلس وکلا مقرراتنه اتباعم نتیجه‌سنده بالخاصه بو مقررات قاطعه‌نك
تنفیذ ولنو حرکت وطن اهانت اولوردی مع مافیه جانمزه زیان سویلیکم محاکمه
نتیجه‌سی مجلس وکلانك اشبو قراری محض طوتمق ایجاب ایتدی ملاحظه‌سیله بوحرکت
بنجه تماماً مرتکب دیر و اتخاذ ایتدیکم قرار محض اجتهادم نتیجه‌سنده شاید
منفعت مملکته نم قرار ده مجلس وکلا مقراتنك تأثیری اولدیغی سویلمك ایجاب
ایتدیریور ذات دولتلرینك بو حقده‌کی تماماً مقدم بر انطیزمکلیه ایله دیرسه‌ز تلوثم
مخصوص واقع اولان امر دولتلری ایله وظیفه‌سنی ایفادن بشقه بر جرأت اولمیاه
آنده صاحبلی بر عسکرك تخفیف ایدلمك اینسندیکی ظن ایتمك ایستر مکلف جواب بولنان

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

٤

سهامات وشرف بیدا نده یجودیلم یکدن بهه سنه عدلك حیاتنه وبو بیدانده خزانه‌نیم
موقع وزبه‌م قاریش یلا آخر بر خزبه اولدیغنه کوره مجبوریم بو اوزنده وشرفلی عدلك
حیاتنه آلدیغم امری همان انفاذ ایتمیکم اولمك امر ودولتنی انفاذ ایده‌جك هیئت
وشرف عسکریمز اخلال ایتمسه اولمه ایچون بو آنده اعتبار وظیفه عسکریمز ختام
ایتمسه تلف ایتمك یاسی عظیمی ایچندیکم مهمانه بر حول قرارمه منفعت ایچون تسلیم
ایدیلك بر حرکتده بولنجغم بر دقیقه ایچون خاطر نشان دولتلری اولسون ظلم ودولتزه
انتقالاً همان عودت ایتمك اوزره همان سریع بر حورتده قول اردو منطقه‌سنه
اوزه انفلاش جغم حول بر وظیفه اولمه اوزه عرض ایدرم ولهذا سعادتلو وعالی
اوغرنده کی موقفیات دولتلرینی نیاز وتمنی ایدرم افندم

١٢ تموز ٣٢

میرالای
رأفت

١٤/٧

155 No. lı vesikanın açıklaması

Miralay Refet Beyin 154 No. lı vesikanın mütalâalarına Harbiye Nazırının verdiği cevaba aittir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sayfa: 30-37).

Vesika No. 155

Samsunda inci Kolordu ~~Kumandânısabık~~ Kumandanlığı vasıtasiyle Miralay Refet Beye

12 Temmuz 35 telgrafınız alındı. ~~Dersaadet buraya gelmeniz âcilen Dersaadet'e avdetiniz matlup ve muntazar olmakla olduğundan~~ Salâhattin Beyin gittiği vapurla hareketinizde tasavvur buyrulan mahzuru mütalâa etmemekteyim. Âcilen avdetiniz matluptur. Hareketinizi bildiriniz.

Harbiye Nazırı
Ferid

Şifre edilmiştir
13/Temmuz/35
Rahmi

Vesika No : 155

قومانده اطلس واحدینه

صاحبسز

بنی نول اردو [illegible] براوی ایدنلر

۱۷ تشرین ثانی ۹۵۰ تاریخلی [illegible] [illegible]

[illegible] صورت [illegible] کیندیکی وایرله حرکتکرده ظهور

بولمیان [illegible] مصادره ایتمکدیم . عاجلاً عودتکز ظهوره

حرکتکزی بیلدیرنکز .

[illegible]

[illegible]

[illegible] ۱۷/۱۱/۹۵۰

156 No. lı vesikanın açıklaması

III ncü Kolordu Kumandanı Salâhattin Beyin Harbiye Nezaretine yolladığı (153 No. lı vesika) 12.Temmuz. tarihli telgrafına zeyil mütalâalarını göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sahife: 30 - 37).

Vesika No. 156

Samsun'dan:

Harbiye Nezaret-i Celilesine mevrut şifredir

12/Temmuz/35 tarihli telgrafa zeyldir. Berayi vazife bir haftadanberi Gardunya gemisiyle ~~muvakkat~~ muvakkaten Samsun'a gelmiş ve bizzat bu meselenin tetkikine memur bulunmuş olan Binbaşı Şmit'in Refet Beyle mülâkat hususunda gösterdiği arzu üzerine Mutasarrıf Hamit Beyle maan Kavak'da görüşüldü Mülâkat neticesi meselede bir suitefehhüm ve biraz teheyyüç mevcut olduğu ve ortada mucib-i endişe ve tehlüke olmadığını ve kalmadığını sarahaten göstermiştir Refet Beyin hareket-i vakıasından mütevellit mes'uliyetin hisabını vermek üzere arzısabıkı âcizane veçhile hisabatını kat' ve tesviyeden sonra bir hafta içinde Samsun tarikıyle döneceğini bildirmiş ve Şark torpidosiyle azimetinde ısrar hususu muzır netayici olabileceğine Şmit Bey de k. aat getirmiş olmakla mebhus gemiyi yarın Dersaadet'e tahrik edeceğini ve karargâhda tevehhüm olunan tehlükenin kalmadığını yazacağını ve yalnız Refet Beyin zaman-ı muayyende tahriki meselesinin teminini rica etmiş ve bu hususda Makam-ı Nezaret-i Celileye karşı âcizlerinin mes'ul bulunduğum kendisine bildirilmiştir. Dahil-i memleketi henüz görmediğim cihetle ezhan ve efkâr-ı umumiyenin kuvvet ve mahiyeti hakkında birşey söyliyemezsem de Refet Beyin intihap edeceği bir vasıtai bahriye ile ve en kısa bir zamanda serbestane avdetinin her suretle mucibihayir ve menfaat olacağını arz ve bu hususta tarzıhareket-i âcizaneme itimat buyrulmasını istirham eylerim. Bugün Samsun'a geldim Bafra ve Çarşanba havalisini görmek üzere Samsun'da bir hafta kadar kalacağım ve buradaki işlerimin ikmalinden sonra dahile hareket edeceğim mâruzdur.

14/Temmuz/35 — **3 ncü Ko. K.**

Vilrudü 15 minh — **Salâhattin**

I
16 - 7 - 35 — **T I 16/7**

Yapılacak bir iş yok buyruldu.
16/7/35

٥٠

صامسونده :

حربیه نظارت جلیله‌سی موردده شیفره‌در

۱۲۳۳ ۲۵ تاریخلی تلغراف ذیلده برای دلیفه برهفته دیری غازه‌دونیاکیده
موقتاً صامسون کلمه‌سنه و بالذات برمستدلنك تدقیقه مأمور بولنمسه اولاً
بکباشی شمیت‌ك رأفت بکله ملاقات خصوصیه‌سنه کوستردیکی ارزو اوزرینه حرکت
جمیعاً بکله معاً قواقده کوردکلری ملاقات نتیجه‌سی مستلزمه بمسوء تفهم و ایکی
تیلجی موجود اولدیغی زاده‌ترده موجب اندیشه و نهایت اولدیغی قالدیغی خطه
کوستردکلری رأفت بکك حرکت واقعه‌سنه متولد مسئولیتك هایتی ویریلك اوزره
برصه‌سابه عاجزانه وجلا هایاتی قطع و نسویه‌سنه حکمه برهفته ایچنده صامسونه
اوتصل دونه‌جکنی بلدیرمه‌سی شرطه طوریلیه‌رك سیلغریجنده اجرا رخصتی
مفرتاجی اولمیله جکنه شمیت بك ده قناعت کتیرمه‌سی اولمغله مجوث کوچلی یاریه
دسعادتی تحریك ایده‌جکنی و قرارلاشدره توهم اولنانه نهایتك قالدیغی
یازه‌جغنی و یالکز رأفت بکك زمانه مقتضیه تحریکی مستدلنك تأخیر حالتنه
دیو مخصوصه مقام نظارت جلیله‌یه قارشی عاجزانه‌لك مسئول بولنه‌جغنی کندوسنه
بلدیرلدکدن صکره داخلی محکمه‌لری هنوز کوردیکم جلا ازهانه و افکار عمومیه‌نك قوت
ماضیه حقنده برنی سویلیه‌جکم دهشتلی رأفت بکك انتخاب ایده‌جکی بر والی ایچون
دائم قیمه بر بنانده سربستانه حرکتلرك هرصورتده موجب خیر و منفعت

اولمغنی عرض و بو خصوصده طرز حرکت عاجزانه اعتماد بیورلمسنی
استرحم ایلرم. بوکونه صاموز کلدم باخره و جهاز شبه حوالیسی کورملک
اوزره صاموزنده بر هفته قدر قالجغم و بو راده کی ایشلرمک اکمالنه چکره
راغله حرکت ایده بلکم مدد دخی.

٢٥ کانون ١٤

و ردی ـــ ه

ه ٢ ه

صلاح الدین

I

٢٥ - ٧ - ١٢

٧١٦٦

[illegible]

157 No. lı vesikanın açıklaması

III ncü Kolordu Kumandanı Salâhattin Beyin 156 No. lı vesikadaki mütalâalarına Harbiye Nezaretinin verdiği cevabı göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sahife: 30 - 37).

Vesika No. 157

Gayet müstacel ve zatîdir

Samsun'da Kolordu Kumandanı Selâhattin Beye

Telgrafnamenizi şimdi aldım Birazevvel Refet Beyden aldığım telgrafa cevap yazmış idim. Mes'eleyi siz biliyorsunuz. Samsundaki Binbaşıyı ve beklemekte olan vapuru irza edebildiğiniz halde ~~ka~~ bir iki ~~günlük~~ gün tehirinde bir beis yoktur. İşin başka renk almaması hüsnü idarenizden muntazardır

Harbiye Nazırı
Ferid

şifre edilecek

şifre edilmiştir 13/Temmuz/35
imza

Vesika No : 157

غایت محترم ودائینه

صهاسونی خزن اردو قومانداني صدرح بهادرکه

تلغراف قضاسنه کی تحمیل ایدم . برنجی اول رفقه تکدیه تلغراف وجدانیه

باز صدر ایدیلمش . مسئله‌یی سز بیلیورسکز . صهاسونک بکلیشی بی

و بکلمه‌مکده اولمق وایوری ارضایه بیلدیکیز حالده کاز برابر تلغراف

کون تأخیرنه بر باعث بوقدر . ابتدا بشقه‌رنک آلمامی حسه‌داره کزده

مستقل در

حرمه نظری

شبنم

شبنمه ایدیله جاك

مخابره ۲۵ حزیران ۱۲۱

158 No. lı vesikanın açıklaması

III ncü Kolordu Kumandanının Samsun mıntakası asayişi hakkında Harbiye Nezaretine verdiği şifreli raporun açılmış şeklini göstermektedir (Atatürk'ün Büyük Nutukları; sayfa: 30 - 37).

Vesika No. 158

Ş.
2 19/7 Şube 2
1 3108 Şevket

M 19/Temmuz/1335
2730

Samsun'dan Harbiye Nezaretine mevrut şifredir

Samsun mıntakasının asayiş ve vaziyeti berveçhizîr mâruzdur. Harb zamanında Samsun Rumlarının teşkil ettikleri çetelerle havali asayişini muhtel bıraktıkları ve hükûmeti takip taburları teşkiline mecbur ve işgal ettikleri malûmdur. Mütareke in'ikadındanberi şımarıklık artarak Samsun'da gündüzleri eşkıyanın çarşılarda müsellehan gezmesi ve geceleri kasaba kenarlarında yaylım ateşler yapılması ve Çarşanba Bafra yollariyle Sıvas caddesi münakalâtının inkıtaa uğratılması derecesine varmış ve müteessir olan ahalii İslâmiye de mukabil çeteler teşkili hevesine düşmüş ve şerait-i maişet ağırlaşmıştır İş bir hale varmıştır ki bir ay evvel İngiliz Mümessil-i Siyasîsi Mesyö Hörst Merzifondan dönerken İlmsh Hint askeri ile maan yolda soyulmuş ve hükûmetçe geriye çağrılmıştır Şu vaziyette selef-i âcizî Refet Bey ve mütaakıben gelen Mutasarrıf Hamit Bey Samsun'da evvelâ İslâm çetelerini turuk-u muhtelife ile istîmana mecbur etmek ve bunlara medar te'min ederek şekavetten ayırmak cihetine tevessül etmişler ve bunda muvaffak olduktan sonra Rum metropolidinin tesvilâtı iğfalkâranesine karşı Rum çetelerinin de istîmanı için mühlet itâ ve telkinat-ı lâzime icra ederek ve dün bu eşkıyanın mühim bir kısmı ile görüşerek mrvayra nın sol sahilindeki kuraya ait çeteleri istîman ettirmişlerdir. Mutasarrıf Beyle İngiliz Mümessili Mösyö Sulter de mülâkatta bulunmuş eşkıyanın maksad-ı siyasîden uzak âdi adamlar olduğu anlaşılmış ve tevehhümata kapılmamaları ve hiçbir taraftan himaye görmiyecekleri anlatılmıştır Mösyö Horst'u soyan eşkıyanın da izi bulunmuş ve karîben elegeçmesi mukarrer bulunmuştur Kazalara Dersaadet'den işe yarar kaymakam ve jandarma zâbiti gönderilmemiş Kaza kaymakamları ve birçok jandarma zâbitlikleri tamamen muhtel veya mülevves ve tek vesait-i icraiyesi hemen mâdum bulunmuş ve mânen Samsun, Rumlar tarafından kemirilmiş halde için için yenmiş iken sırf tedbir kuvvetiyle ve gayretle kurulan bu binay-ı . . . . . nın Mutasarrıf Hamit Bey'in azli şayiasiyle mahkûm-u zeval edilmesi İslâm, Hristiyan her ferd-i âkılce.. . mucibolmuş ve görüşdüğüm Yüzbaşı Sulter, Binbaşı Şmit bu hale muğber olmuş bu mealde rapor yazdıklarını bildirmiştir Muhafazai âsayiş için elimizde kuvvet mevcut olmadığı malûmu devletleridir Şuhalde iken İzmir gibi millî bir felâke-

te menba olunabilecek böyle bir fesat ocağında çarh-ı idarei devletin sekteden vikayesi müdîr-i ecanibe kendisini sevdirmiş rical-i dövletten bir zatin muhafazasındaki lüzum-u ehemmiyetin takdir ve temini emrinde icab-ı halin ifasını tekraren arz ve istirhamı vazifeden addederim.

16/Temmuz/35
Bahri

3 ncü Ko. K.
Salâhattin

Kısım 2
Babıâliye yazdık
19/Temmuz/35

Erkânıharbiyei Umumiye Dairesine
19/Temmuz/35

K

۱۹ سنبله ۱۳۳۵

صاموئیل ۲۰/۷۸

ویرنقه نه

مدد دستغه دیه

صاموئیل نقطه سنه آیلیه دوخقه بردیه زیر دیه‌لدی. وب زمانی صاموئیل دولتنه تشکیل ایتدکلری چیزلر حلا آیلیش نحتی زاد قدری و حکومت نفیسه صاحب اولمری تشکیل ایجون و استقلال ایتدکلری معلومدر. مثلاً انتخاب دیمکراسی شیار نقلیه آتیه‌رک صاموئیل کوندرلری استقامتنه چاتوارده مسلماً کرتس دیکیلری قصد کنارنده بالکز آشتر بالکس دیجاتیه یاخود یولاید سیواس جاده‌سی منافلرینک انتقاد ایتدکلری درجه‌سنه واصل و متأثر اولدیلر. اهالی اسلامیه‌ده مقابله چیزلر تشکیل هوسنه دوشمه و شرایط مهیننه اغرلاشمشدر. ایشته بر حال واردر. بو برای اول انقره مجلس سیاسی موسیو هوسنه مرتبه‌سنده دوره‌لر لازم کلمه‌سنه عسکری ایله مقابله بولنده صوبولمه و حکومتی کرو یه چاغرلمشدر. شو دقیقه ساعت عاجزی آفتنه باش و نهایتاً کلانه متفرق چیدیلر. صاموئیل اولا اسلام چیزلری طرفه مختلف ایله استحانه بجو ایتمه و بونلره مدد نائیه ایدرلر معتقدندر. ایشته مدد جنگ نوسل ایتمه و بونی موقع اولدقدن حکومت روم مقره بولنده تسویلاره اعتقاد ایتمشلر. قاتیسی روم چیزلری ده استحانی ایکونه مهلت اعطا و تلقیانه تلزم اجرا ایدرلر. دوده بو استقامت مسلم بر قسم ایله کورتیرلر. بر روای رعایت صول ساحلنه کی قرایه عائد چیزلری استیمانه ایندیرمشلردر. متفرق یکه انقره مجلس موسیو سولتزده ملاقات یوقسه استقامت مقصد سیاسیه‌سنه اوزانه عادی آدملر اولیلی اکلاشلمه و توهماته

قایلمامالری دلیجی یرلرنده حیاتی کورمه‌جکلری آکلاشیلمشدر. موسیو لهورنی
صویامه استیضاحنده ایتدی بونلر وقتاً الکجسی مقدر بولنمشدر. قضاره دیسه‌لرینه
ایشتیاقلرینه قانمقدم ورانلرمه خاطر کوندرلمه‌سه قضا قانمقالاری دیو جوقه رانلرمه
خاطرلقلری تماماً محی دیا ملوث دنا وسائط اجرائیه‌سی هنامه معدوم بولنمه‌دقصاً
صاموه رومار طرفنه کیرلمه‌سه حالده ایکیسه ایکیسه یمه ایله حرف بیدیر قوتیله
وغرتله قوردلاره بوینای.. بلت نظرق حمید تعلمت غربی سایه‌سیله تکلوم زوال
ایدلمش اسلام توسیانه تهدید عاقلیق.. موجب اولمه دکورمیدیکم بوتیاسی سولتن
یکیتی شمید بو حالک تنصیر اولمه‌یو مالده رایو. یا دقارنی بلدیرمشدر. محافظه اسلام
ایچون المزده قوت موجود اولدیغی معلوم دولتاریدر. شو حالده ایله ایتمیرکی
ملی بر قلاکت نبع اولیبلیر جلب یوبله بر فساد اوجاغنی چرخ اداره دولتاه سکدرنه
وقایه‌سی مدیر اجایه کندیسی سوریرمه رجال دولتنه بوداتا محافظه نزع کی لزوم
الهیه تقدیر دنایی اوتنه ایجاب حالاسی ایقاظی تلاقاً زحمدانه حاصل وظیفه‌دن عد ایدرم

١٦ کورک

ده ٢ نهانات

صلاح الدین

باب عالی باش مدیرلکنه ایکاده تحریر دائره‌سنه

٢٥/٠٤/١٩

159 No. lı vesikanın açıklaması

Harbiye Nezaretinin III ncü Kolordu Kumandanlığına yolladığı cok acele işaretli bir şifresinin aslını göstermektedir.

Vesika No. 159

Gayet müstaceldir — **Şube 1**

4448

Şifre

Üçüncü Kolordu Kumandanlığına

Miralay Refet Beyin hangi tarihte ve hangi tarikle Dersaadet'e hareket etmiş bulunduğunun sürat-i iş'arını rica ederim Erkânıharbiyenin Birinci Şubenin 4448 numarasiyle yazılmıştır.

28/7/335

Harbiye Nazırı
Nâzım

Şifreye tahvil ettim\ 28/Temmuz/35
Süleyman

Vesika No : 159

عالی منجلیه

نمره

٤٤٤٨

توقیف خانه‌دار و خانه‌نشین

برنالی رأفت بک خانه تاریخده وجانه توقیف دریادته
وقت اجنبه بوقه نقلنک سرعت استدعاسنه جالیدرم

برنجی نمره ارکان حربیه نمره ٤٤٤٨

توقیف یازلمشدر

جبه‌نا نظره

٢٨/٧/١٣٣٥

٢٥

نمره‌ده تعمیل ایدلم ٢٨/٧/٣٥

160 No. lı vesikanın açıklaması

Harbiye Nezaretinin 159 No. lı vesikadaki emrine III ncü Kolordu Kumandanının verdiği cevaba aittir.

Vesika No. 160

H . al : 1
1-8-335

Gayet müstaceldir

Sıvas'dan:

Harbiye Nezareti Celilesine mevrut şifredir

C. 28/Temmuz/35 ve Erkânıharbiye Birinci Şubenin 4448 numaralı şifreye: Miralay Refet Bey 1/Ağustos/35 tarihli ve Tokat tarikıyle Samsun'a müteveccihen hareket etmiştir. Mîrimumaileyh mesleğiyle alâkai kat'iyyesini kesmiş olduğunu ve iadei rütbe dahi edilse rütbesi muhassasatiyle temin-i taayüş mümkün olamıyacağını ve Samsun'da mümkün olamazsa İnebolu veya Ankara gibi bir münasip mahalde komisyonculukla iştigal arzusunda bulunduğunu ifade etmiş olduğu mâruzdur.

1/Ağustos/35

3 ncü Ko. K.
Salâhattin

Bahri

Kısım 2 bize ait değildir
2/Ağustos/35

K

Vesika No : 160

H-al 1/8-335

سواسه :

غایت مستعجل.

حربیه نظارت جلیله سنه مورد سیغدر.

ج ۲۵/۸ واقعه حربیه رتبه سنه نك ۴۴۱۸ نومرولی سیغدر :

میرآلای رفیق بك ۲۵ عمومی تابعلی و توقاد طریقیله صامسون، متوجهاً حرکت ایتمشدر. میرمومی ایه سلکله علاقه قطعیسی تماماً کسیلمه اولدیغی و اعاده رتبه حق ایله رتبه‌سی مخصصاتیله تأمین تعیین محکمه اولمه‌جغی و صامسونده محکمه اولمه‌زین ایه بولی دیا انقره‌کی برضابط محلده توهیبو تخلیقه استحقای ارز سنده بولندیغی افاده ایتمسه اولدیغی معروضدر.

۳۵

صلاح الدین

۲۵ عمومی

۳۵

عائد اولدر.

۲۵/عمومی/ب